

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGDIENST } TELEFOON 4519.

KOLONIAAL

ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST“:
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN

moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

DE AMSTERDAMSCH E MAATSCHAPPIJ VAN LEVENSVZERZEKERING

AMSTERDAM, Heerengracht 414 - SOERABAJA, Societeitstraat.

Kapitaal-Verzekering **Rente-Verzekering.**

Venduhuis „DIE HAGHE“

SCHEVENINGSCH E VEER 21 - TELEFOON 6153 - DEN HAAG

Dagelijks gelegenheid tot inbreng van goederen ter publieke veiling. Men betaalt 4 pCt van de opbrengst der verkochte goederen. De Directie: H. KRUIK.

INHOUD: De Ned.-Ind. Hoogeschool. — Stemmen uit de Eur. Pers in Ned.-Indië. — Suriname. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Mededeelingen. — Naamlijst van nieuw toetredende leden. — Ingezonden.

De Ned.-Indische Hoogeschool.

Onlangs hield de heer E. L. K. Schmülling, Oud-Ass.-Resident, voor de „Indische Vereeniging“ te 's-Gravenhage, een lezing over het universiteitsvraagstuk in N.-Indië, dat zoowel voor Insulinde als voor Holland een actueele kwestie is geworden. *)

Spr. begon met te memoreeren, wat tot heden daarover reeds is gezegd en geschreven door menschen van verschillende richtingen. Hij citeerde uit zijn eigen artikel in de „Loc.“ van 1913, verder uit de lezingen van wijlen den heer van Geuns voor het Ind. Genootschap van 1917, uit beschouwingen van de heeren van Hinloopen Labberton, R. van Sandick, Westerveld, Abendanon, van Dijk enz. en gaf zoodoende een uitvoerige bibliographie omtrent het onderwerp, dat tevens op die wijze veelzijdig werd belicht.

Dan maakte spr. een vergelijking tusschen Indië enerzijds en Nederland en andere landen en Koloniën anderzijds, om tot de conclusie te komen, dat Indië thans wel rijp is voor de invoering van Hooger Onderwijs, ondanks de meeningen der tegenstanders.

Vervolgens verdedigde hij zijn vijf krachtig gedocumenteerde stellingen, die op het volgende neerkwamen:

1. De levensvoorwaarden voor een Hooger onder-

*) Niet in dit blad een verslag dier lezing te geven, is de bedoeling van deze regels, doch om de aandacht van belangstellenden te vestigen op de nieuwe gezichtspunten omtrent dit belangrijke onderwerp. S. N.

wijs in Indië zijn aanwezig, eveneens de behoefte daaraan, de financiële en personeele middelen; de goede werking en de gunstige resultaten zullen niet uitblijven.

2. Er moet opgericht worden een Universiteit, waarvan de Hoogeschool deel uitmaakt; alles van den eersten rang, op den breedst mogelijken grondslag en zoo mogelijk het best van Azië.

Het Universiteitsbegrip moet tweeledig zijn: 1a. voor vak- en beroepsopleiding; b. ter beoefening der wetenschap met het oog op min of meer rechtstreekse toepassing in de practijk; c. om de wetenschap zelve en 11a. als geestelijke superintendie, peilbepaalster en op-peil-houdster van het geheele steeds aangroeiende onderwijstelsel; b. als perfectionerings-, d. i. voltooiings- en herhalingsonderwijs voor oud-studenten zoowel van Indië als uit Europa. (De Universiteit te stichten in een koele streek als Bandoeng of en liefst Buitenzorg).

3. Als deugdelijk hulpmiddel voor dit succes diene de opheffing van een der Rijksuniversiteiten. De Indische Universiteit zij het hoofdcentrum voor Europeesche, de verreweg voornaamste plaats voor de bestudeering van Oostersche wetenschap. Zij zal de emancipatie van Indië sterk bevorderen.

4. De Ind. Hoogeschool zal ten eenenmale van de bestaande Europeesche afwijken; met zeer weinig academische traditie, onklassiek zijn in den zin van het Nederlandsch begrip; Tokio met de 6 faculteiten is als prototype aan te nemen.

5. De Ind. universiteit beschouwe men als topstuk of bekroning van het geheele gebouw der onderwijs-organisatie in Indië in ongeveer gelijken zin als de Volksraad dat is in de politiek. Hare oprichting zou een verder bewijs zijn, dat het het moederland ernst is met de ontvoogdingsbedoelingen voor Insulinde.

Ziedaar in het kort de inhoud van de uitvoerige uiteenzetting van den heer Schmülling. Als Indonesiër acht ik het van groot belang nu reeds de be-

knopte samenvatting van de spoedig in druk verschijnende behandeling te publiceeren, om alvast de aandacht van belangstellenden en belanghebbenden in het Hooger-onderwijsvraagstuk van Ned.-Indië op deze gewichtige beschouwingen te vestigen, beschouwingen, die wij Indiërs grootendeels kunnen onderschrijven en die door den auteur op gelukkige wijze met argumenten en cijfers worden verdedigd.

Moge het idee van de stichting van een Indische universiteit door dergelijke publicaties, als een aangroeiende sneeuwbal door geestelijk Nederland voortrollen.

SURYA NINGRAT.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Ontginningen en Erfpacht in Banjoewangi.

Voor ons liggen een tweetal artikelen: één in het Soer. Hbl. bovenstaanden titel dragende en een ander, voorkomende in de Nieuwe Soer. Crt. over „Een Aanvraag in den Oosthoek.“

Waarschuwt het eerste, van de hand des heeren A. Reilingh te Bondowoso, tegen te groote vrijgevigheid in het verstrekken van gronden aan de Inlanders, het tweede daarentegen stelt zich op de bres ter verdediging van de rechten en belangen van de Inlanders tegenover een aanvraag om gronden van de zijde van Europeanen.

Daar niet alleen een deel van het in Indië en Nederland door oorlogswinst verworven kapitaal, doch ook Engelsch, Fransch, Duitsch, Russisch — en niet te vergeten — Japansch en Amerikaansch geld zich interesseert voor onze koloniën en niet in de laatste plaats voor Java, behoeft het — aldus de Schr. in de N. Soer. Crt. — geen verwondering te baren, dat veel lieden zich het erfpachtsrecht op een of ander stuk grond trachten te verzekeren, om naderhand de verkregen rechten om te zetten in klinkende munt. Deze z.g. concessie-jagers bewijzen vaak groote diensten, zijn niet zelden onmisbare factoren voor de ont-

Men vrage prospectus voor het doen uitvoeren volgens teekeningen en bestek van inwendige verbouwingen, sanitaire en electr. installaties, enz.

N.V. voor Binnenhuis-architectuur en Meubelkunst

CORN. VAN DER SLUIJS

Directeur.
Oude Molstraat 12 f Den Haag Telefoon 4782

Geheele wooninrichtingen, Meubels naar eigen ontwerp, Stoffen, Behangsels, Tapijten, Lampen, enz.

AU BON MARCHÉ

A. DE VRIES & ZONEN - Opgericht 1879.

DEN HAAG - AMSTERDAM - ROTTERDAM - UTRECHT - BAARN

Indische Uitrustingen voor Dames en Heeren.

VRAAGT ONZE GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT.

wikkeling van een streek, en vormen voor vele, thans in volle cultuur opbloeiende streken van den archipel het noodzakelijk punt van uitgang, zonder hetwelk deze nog in woeste verlatenheid zouden liggen.

Tegen het verlenen van concessies op uitgebreide gronden ten behoeve van groote cultures kan weinig bezwaar bestaan, mits men van den ernst der aanvragers overtuigd is, zoowel als van de kans van slaan der beoogde cultuuronderneming.

Heeft de bevolking echter reeds gebruiks- en andere rechten, hetzij communaal, hetzij particulier, op die gronden verworven, dan is deze omstandigheid alleen reeds reden genoeg om de gewilde grondstukken te reserveeren voor de in aantal steeds groeiende bevolking.

Wordt er aan den eenen kant van bestuurswege wel wat veel geschermd met het machtwoord „grondreserve voor de bevolking” vooral wanneer een voor het B. B. minder aangenaam persoon gronden in erfpacht aanvraagt, „daartegenover echter staat, dat men van bestuurswege met sommige aanvragen een aan de in alles gebruikelijke sloopheid zeer onevenredige haast maakt.”

„Zoo heeft men het dan ook dikwijls zien gebeuren, dat met groote snelheid erfpachtsrechten werden verleend op gronden, waarvan achteraf bleek, dat zij voor de bevolking, haar bestaan en ontwikkeling van groote waarde waren.”

De concessie-aanvraag, ingediend door den bekenden Oosthoekschen planter T. O t t o l a n d e r, achter wien eenige kapitalisten staan, waaronder iemand, „die in zeer gunstigen zin tot het verlenen der concessie kan en natuurlijk ook zal medewerken”, schijnt er een van de laatste soort te wezen.

De aangevraagde gronden liggen op de Oostelijke en gedeeltelijk op de Noordelijke en Zuidelijke hellingen van het Baloerang-gebergte, en hebben met de in cultuur gebrachte gronden van eenige dessa's en gehuchten, alsmede een stuk boschreserve, ongeveer een uitgestrektheid van 10.000 bouws. Het ligt in de bedoeling der aanvragers op deze gronden een veeteeltonderneming te beginnen.

Gegeven de zeer krachtige invloeden, is Schr. ervan overtuigd, dat de regeering geneigd zal zijn, de concessie te verlenen.

De regeering zal echter goed doen, „door een onbevooroordeeld persoon een onderzoek te doen instellen naar den toestand, die door die concessieverleening onder de bevolking geschapen wordt, alsmede naar de geheime invloeden, welke die verleening sterk in de hand schijnen te werken.”

Schr. meent, dat door het verlenen van deze concessie de rechten der bevolking geschaad zouden worden, daar de aanvrage zich uitstrekt over gronden, die tot het gebied van verschillende dessa's behoren, welke elkanders rechten onderling eerbiedigen.

Onder die rechten behoort het ontginningsrecht, hoewel afhankelijk van de goedkeuring van het dorps-hoofd, tot de zeer gewichtige, gegeven de vele onder het gebied der dessa's *Wonoredjo, Badjoematie* en *Pandean* gelegen sawah's en tegallans.

Daar in die streek reeds vroeger gronden afgestaan zijn, die voor de bevolking van groot nut kunnen wezen, dient de regeering zich ervoor te wachten, dit nogmaals te doen, daar een groote uitgestrektheid der aangevraagde gronden voor bevoeling en omzetting in sawah's vatbaar is en door de irrigatie reeds eenige werken tot uitbreiding van het sawah-gebied zijn vervaardigd.

Een ander recht is het aan de verschillende dessa's toekomende *weide-recht*, dat door de aanvragers ook bijzonder op prijs gesteld wordt, zooals blijkt uit het doel, waarvoor de gronden aangevraagd worden.

Voor de dessalieden is dat recht van niet minder belang, daar zich in de streek om het Baloerang-gebergte een soort van Inlandsche veeteelt ontwikkeld heeft en er dessalieden zijn, wier veestapel uit 30 tot 40 stuks bestaat.

Het is alleen te verwonderen, dat er van regeeringswege nog niets gedaan is om die teelt aan de moedigen en door doelmatige hulp uit te breiden, daar ze onder verstandige leiding tot grooten bloei te brengen s.

Behalve bovengenoemde rechten oefent de bevolking het recht uit om boschproducten te zoeken, wat voor de bevolking van groot belang is, daar ze, als de padi-oogst voor een groot deel mislukt, bij honderden het bosch intrekt om *gadoeng* te zoeken, een aardvrucht, die reeds in normale tijden, maar vooral bij misgewas, een voornaam bevolkingsvoedsel is. Het is dan ook niet te verwonderen, dat de dessalieden zich eenstemmig tegen het verlenen der concessie verklaard hebben.

Verleent het gouvernement de concessie toch, dan ontnemt het aan de bevolking niet alleen gewichtige van ouds verkregen rechten, „doch met die rechten het groote middel om in haar levensonderhoud te voorzien en om zich eventueel tot zekere welvaart als vrij landbouwer en veefokker op te werken.”

De hr. Reilingh vertelt in zijn artikel in zeer grove trekken, hoe door de economische ontsluiting van het oostelijk deel van Java, vóór en na de opening van de lijn *Kalisat Banjoewangi*, de oerboschen daar verdwenen om plaats te maken voor percelen, beplant met koffie en rubber en nederzet-

tingen van kolonisten uit Kedoe en Bagelen, die het aanzien gaven aan nieuwe dessa's.

De ontsluiting dezer streek heeft echter in sommige opzichten niet aan de gestelde verwachtingen voldaan door de weinige zorg, welke de bevolking aan die ontginningen besteedt en den toestand van verwaarloozing, waarin ze dientengevolge verkeerden. De vruchtbare grond, die de eerste jaren na het wegkappen van het oerbosch een ruimen oogst gaf, ging door het onttrekken van voedingsstoffen en het verteren der humus achteruit, werd vast en ondoorlatend, zoodat een redelijke oogst alleen te wachten was, wanneer meer zorg en arbeid aan den grond besteed werd. De meeste kolonisten vroegen echter liever nieuwe boschgronden aan en „zoo onttaarde de ontsluiting van dit gebied dikwijls in rooibouw, dezen vorm van landbouw althans dicht naderende.” De verlaten of onvoldoend bebouwde gronden verwilderden, de bodemgesteldheid ging achteruit en de alang-alang deed er haar intrede.

Deze toestanden komen op Java haast overal voor in streken met een dunne bevolking naast overvloed van gronden.

In *Banjoewangi* is de uitgifte der terreinen reeds zoover voortgeschreden, dat tot op geruimen afstand van de spoorbaan geen nieuwe gronden meer beschikbaar zijn.

Het bezit aan gronden is vaak zoo groot, dat slechts voor een gedeelte of in 't geheel niet tot ontginning overgegaan wordt, en aan de bepalingen der ontginningsordonnantie niet voldoende de hand gehouden wordt.

Op zware hellingen in het gebergte is de bouwgrond werkelijk zoo arm aan voedingsstoffen, dat het noodig is hem na eenige oogsten een paar jaren braak te laten liggen. Bij de vlakke terreinen is dat niet het geval, getuige de bloeiende koffie- en rubberaanplantingen, welke tengevolge van de daaraan bestede zorg voortdurende opbrengst waarborgen.

Naast het kleine verdeelde individueele grondbezit behoort ook aan het grootcultuurbedrijf de gelegenheid gegeven te worden, zich te kunnen ontplooiën.

Dit is in *Banjoewangi* niet het geval, daar alle gunstig gelegen gronden reeds uitgegeven zijn of voor de Inl. bevolking gereserveerd worden. Daar de aan Inlanders uitgegeven gronden vaak braak liggen, worden aan den grond niet die vruchten ontweerd, „welke bij een meer intensief bedrijf, hetzij door erfpachters, hetzij door kleine landbouwers of andere groepen uit de inlandsche bevolking uitgeoefend, daarvan zouden kunnen verkregen worden.” Een dergelijke verspilling en verwaarloozing van den bouwgrond is in een dichtbevolkt land als Java niet op haar plaats, noch in overeenstemming te brengen met een gezonde grondpolitiek. Ten einde verbetering in den toestand aan te brengen, zou Schr. wenschen, een van bestuurswege uitgeoefende verhoogde

Firma H. C. MORSINK Ez.
(JOH. H. MOHRMANN, v/h Lid der
Firma LEDEBOER & Co.)
Hobbemastraat h. P. C. Hooftstr. 30
Amsterdam, Interc. Tel. Z 24.

Samballans, Boemboes
Agar-Agar
Roode Vischjes
Atjar Reboeng
„ **Djagoeng**
„ **Taugé**
Ketjap Bening
Assem, Kemiris
Kriep Blinjoe
Kerrie djawa
Trassie

Firma EJKENSLUIJTERS & TROMP
„LLOYD-GEBOUW”, PIET HEINPLEIN.
Interc. Telefoon HAAG 1587 en 1588.

AGENTEN Stoomvaart-Maatschappij: Rotterdamsche Lloyd.
PASSAGE EN EXPEDITIE naar alle werelddeelen.
ZEE- EN MOLESVERZEKERING.
ALGEMEEN ASSURANTIEKANTOOR.
HOOFDAGENTSCHAP Haarlemsche Brandverzekering-Mij.
AGENTSCHAPPEN: Hollandsch-Geldersche Hypotheekbank, Gorinchem; Maas- en Merwebank, Rotterdam.
AGENTEN der firma VAN STRALEN, MONSIEUR & ERKELENS, Wijnhandelaren, Rotterdam, Den Haag, Den Helder.

Mej. J. DUSAULT en Mevr. C. M. SANDBERG-VAN REEDE,
SPRAAKLEERARESSSEN TE
AMSTERDAM, 582 Keizersgracht, Tel. N 2916
behandelen alle spraakstoornissen in den ruimsten zin des woords en geven, zoo noodig, aan patiënten gelegenheid tot inwoning gedurende de kuur.
Voor predikanten, juristen, militairen en voor hen die voor hun beroep veel moeten spreken worden met **September Cursussen geopend**, met twee lesuren per week.

N.V. Ch. L. Boucher's Handelsvereniging
Specialiteit in Kaartsysteem
DEN HAAG Kneuterdijk AMSTERDAM Weteringschaus GRONINGEN Spilsluizen

Middelbare School v. Handel en Administratie,
LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 's-GRAVENHAGE.
EXTERNAAT en INTERNAAT.
AFD. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met als onderbouw eene H. B. S. met 3 j. cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijkgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.
AFD. B. **Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus.** Eveneens officieel als zoodanig erkend. De 1e en 2e klasse van de beide richtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-j. c. eerst beslist behoeft te worden na het afloopen der 2e klasse. De school wordt ook door Meisjes bezocht. Prospectus en inlichtingen bij den Directeur **F. TIJMSRA.**

GESCHER & KEMPER
..... **Spuistraat 61**
TAPIJTEN-KARPETTEN
Onovertroffen Collectie.

Mevrouw!
Indien U niet tevreden is over Uw leverancier, bel dan even op
No. 2508 Haag.
Het bestaan onzer firma sedert 1862 waarborgt U een solide bediening.
Aanbevelend,
L. A. Biesmans, fa P. Kok.
Speklagerij. Groenmarkt 38.

Au Corset Gracieux.
G. W. COPPERS.
DEN HAAG, Spuistraat 36, Telef. 3334.
Piet Heinstr. 107, Telef. 1723.
ROTTERDAM, Hoogstraat 334, Telef. 6474.
ARNHEM, Kotelstraat 24, Telef. 1495.
DORDRECHT, Voorstraat 289, Telef. 1146.
LEIDEN, Maarsmanssteeg 23, Telef. 577.

Grootste en meest uitgebreide Corsetten-Magazijnen zoowel in de goedkoopere als duurste soorten.

Fa Wed. TH. J. VAN ZUTPHEN
TELEFOON 1654 RIDDERSTRAAT 20
HAARLEM
Bewaarplaatsen voor Inboedels.
MEUBELMAKERS. BEHANGERS.

pressie, ten aanzien der geregelde bebouwing van de velden en een strenger toezicht op de in de ontginningsordonnantie genoemde voorwaarden en bepalingen.

Men zij voorts minder vrijgevig, waar het de uitgifte van nog beschikbare gronden betreft, een maximum van 1—1½ bouw ware te stellen, terwijl vermeerdering der opbrengst in de eerste plaats bereikt moet worden door een meer intensief bedrijf „en pas als dit tot een hooger peil is opgevoerd, komt verdere uitbreiding der bouwvelden in aanmerking.”

De hongersnood in de Rawas.

De Palembangse correspondent van het Soer. Hbl. schrijft, dat de toestand in de Rawas (de noordwestelijkste der vier afdeelingen, waaruit Palembang bestaat) van dien aard is, dat het bestuur een aanvang gemaakt heeft met het „uitleenen” van rijst aan de in nood verkeerenden.

Met de wegverbetering Soeroelangoen Rawas naar Soeroelangoen Djambi, bedoeld als „reliefwerk”, schijnt het nog niet te vlotten, hetgeen te betreuren is, daar dan het „leenen” van levensmiddelen door het Gouvernement een einde kon nemen, wat zeer wenschelijk zou wezen, daar de hulp niet diegenen bereikt, welke ze het meest noodig hebben.

Met den belastingaanslag schijnt in die afdeeling raar omgesprongen te zijn. Het bezoek van den heer Liefriek heeft ten gevolge gehad, dat de belastingaanslag herzien is en de bedragen veel verminderd zijn. Het ware te wenschen, dat die zwaar bezochte streek voor een paar jaren van belasting vrijgesteld werd; geschiedt dit niet, zoo bestaat de kans, dat deze eertijds welvarende streek door een goed deel der bevolking verlaten zal worden. Ook schijnt het vreemd, dat nabij Soeroelangoen nog heerdiensten geëischt worden voor een doorgraving, die met een geringe omlegging van den weg vermeden had kunnen worden. „De lieden, die daaraan werken, moeten van heinde en ver komen, wonen soms op meer dan twee dagreizen van het werk.”

Dat juist nu, terwijl de streek zoo zeer hulp noodig heeft, het filiaal der Palembangse volksbank te Soeroelangoen opgeheven is, omdat er verlies geleden werd, is zeer te betreuren.

In deze tijden van misère zou de bank hebben kunnen toonen, dat haar doel werkelijk is de bevolking te steunen en mede te werken, haar er weer bovenop te helpen, al is „een uitgemergelde bevolking, waarvan het grootste deel honger lijdt, geen object, waar men op gemakkelijke wijze geld uitzetten kan, zoodanig, dat het geheel gedekt is door een ruim onderpand, hetzij huizen, hetzij vee of tuinen met overjarige gewassen, (terwijl) ook de rentebetaling van 15 pct. gevaar zou kunnen loopen.”

Door de gewone banken wordt meer gedaan om een gokkende Chinees uit een frauduleus bankroet te houden, „dan door een afdelingsbank voor de bevolking, tot welker economische opheffing zij heeten in het leven geroepen te zijn.”

Suriname.

(Officieel). Blijkens van den gouverneur van Suriname ontvangen draadbericht hebben alle pogingen om de kolonie van rijst te voorzien, tot aanvulling van den binnenslands geteelden voorraad, gefaald.

De gouverneur doet thans mais aanvoeren uit Curaçao en Venezuela; hij noemt den toestand, waarin de voedselvoorziening der kolonie verkeert, ernstig. Bij de Koloniale Staten werd een ontwerpverordening ahangig gemaakt ten doel hebbende om lediggangers te dwingen tot landarbeid in het belang van de voedselvoorziening.

* * *

Naar de „N. R. Ct.” verneemt, is, in verband met het dezer dagen vermelde telegram van den gouverneur van Suriname, dat aldaar gebrek aan graan heerschte, het stoomschip „Vulcanus” van de Koninklijke Nederlandsche Stoomboot Maatschappij, thans te Curaçao liggende, bestemd om uit Argentinië graan of meel te halen en dit naar Suriname te brengen.

De Amerikaansche regeering maakte aanvankelijk bezwaar tegen het leveren van de voor de reis benodigde kolen. Zij stemde echter, op aandringen van onze gezant, daarin toe, op voorwaarde, dat de „Vulcanus” na het volbrengen der reis naar New-York zou komen om een reis te maken onder de bepalingen van de voorloopige overeenkomst.

Waar een tweede telegram van den gouverneur den toestand in Suriname ernstig noemde, heeft de minister van Landbouw ook in deze voorwaarde toegestemd.

* * *

Onder het hoofd „Het voedselvraagstuk”, schrijft „De West” van 4 December:

„Vergeleken met andere landen, is onze kolonie buitengewoon gelukkig tot dusverre in den oorlog. Nadat eenigen tijd de aanvoer gehokt had, zijn den laatsten tijd weder heel wat provisiën ontvangen, zoowel uit Amerika als Holland. De groote loods van den Kon. W. Ind. Maildienst is tjokvol.

Is er dus tijdelijk weer overvloed, de voortdurende prijsstijging is een symptoom dat tot voorzichtigheid maant. Prijsstijging is de gewone voorbode van schaarschte en hongersnood. De prijzen stijgen eerst zoodanig, dat de mindere man zich de dagelijksche levensbehoefte niet meer kan verschaffen. In dat stadium verkeerden wij thans, een feit waarmee het Gouvernement en andere werkgevers nu eindelijk wel eens rekening mochten houden. Naarmate de prijs stijgt, wordt het kringetje steeds kleiner van hen, die zich het noodige kunnen aanschaffen. En ten slotte kan niemand zich meer van het noodige voorzien. Dit is de algemeene hongersnood.

Is dit de normale gang van zaken, ons dreigt nog een grooter gevaar: dat Amerika den uitvoer naar neutrale landen geheel staakt.

Een firma alhier ontving reeds telegrafisch bericht, dat Amerika geen meel, eetbare oliën en boter meer zou verscheppen naar hier. Dergelijke berichten zijn al meer ontvangen, en het kan zijn, dat het ook ditmaal weder een regel met uitzonderingen zal blijken te zijn. Feitelijk was de uitvoer dier artikelen reeds in September j.l. geheel verboden, wat niet heeft belet, dat hier later blom, boter, enz. uit Amerika is ontvangen. Het kan dus zijn, dat het ook ditmaal nog weer losloopt. Maar dat ons op den duur ernstige moeilijkheden wachten, staat bijna met wiskundige zekerheid vast.

Ook uit Demerara wordt de aanvoer met horten en stooten voortgezet, en kunnen wij elk oogenblik voor verrassingen staan.

De eerste verrassing was, dat eenigen tijd geleden de uitvoer van Demerara vee naar Suriname beperkt werd tot 80 stuks per maand.

Daarop is reeds een tweede verrassing gevolgd. Het Gouvernement van Demerara heeft verleden week bepaald, dat voortaan inplaats van 80 stuks, slechts 52 stuks per maand mogen worden uitgevoerd.

Gelukkig is weder tijdelijk de uitvoer van een zekere hoeveelheid rijst uit Demerara toegestaan, en heeft ons Gouvernement onmiddellijk stappen gedaan om een flinke partij rijst van daar te betrekken.”

Het blad komt dan krachtig op tegen de kunstmatige, steeds toenemende prijsopdriving van de rijst.

* * *

In „Suriname” van denzelfden datum een artikel over hetzelfde onderwerp. Na te hebben gewezen op het verbod van uitvoer uit de Vereenigde Staten schrijft het blad: „Intusschen mogen wij niet stil zitten, en alle zeilen bijzetten om te trachten voedingsstoffen te vinden die blom kunnen vervangen. D. w. z. stoffen waaruit men brood of een surrogaat van brood kan bereiden, want brood is niet te vervangen.”

Als men bedenkt, dat dagelijks voor drie duizend gulden aan blom te Paramaribo verbakken wordt, dan zal men moeten toegeven, dat de toestand thans eenigszins précair mag genoemd worden.”

In verband hiermede wijst het blad op een artikel in de Demerary'sche „Argosy” van 27 November, handelende over de bereiding van cassavemeel, rijst-

Wees
niet blind
voor uw
voordeel
en koop een

Monarch
Wahl
schrijfmachine

met optiel- en
affrekapparaat.

HOOFDAGENTEN
MEYENBROCK, HASELAGER & CO.
AMSTERDAM - ROTTERDAM
DEN HAAG

E. CASSUTTO & Dr. A. KERVEL

TANDARTSEN.

FREDERIK HENDRIKLAAN 45.

Telefoon: SCHEVENINGEN 122.

Spreekuur van 1 tot 3 (behalve Zondags).

Windsheimer
Mineraalwater

HOOFDDEPÔT VOOR NEDERLAND
A. LE BELLE AMSTERDAM
VROLIKSTRAAT 128
TEL. Z. 4265-6990

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.

PIANO's in huur f 6.— per maand,
desgewenscht in huurkoop, bij

L. C. JACOBI, v.h. Chef Firma J. F. CUYPERS,
Regentesselaan 123, bij Reg.pl. 's GRAVENHAGE. Tel. H. 1403

STEMMEN - VERHUREN - REPAREEREN

The Ph. van Ommeren Corporation of New York.

42 Broadway New York

belast zich met expeditie en verschepping van
goederen van

Amerika naar Holland,
Ned. Oost- en West-Indië.

enz. enz. en desgewenscht ook met opdrachten
van anderen aard.

Nadere inlichtingen worden gaarne ver-
strekt door

PHS. VAN OMMEREN, Rotterdam.

HOFLEVERANCIERS.

Wed. H. RAHDER & ZOON

Wijnhandelaren

Filiaal: 's-Gravenhage - Hoofdkantoor: AMSTERDAM - Filiaal: Arnhem
Kortenaerkade 8, Binnenkant 25, Nieuwe Plein 15,
Tel. H. 3493. Intero. Tel. 389, Tel. 280.

Prijscouranten worden
op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditiën.

THE BERLITZ SCHOOL OF LANGUAGES

WELBEKEND - BU ALLEN DIE MET VERLOF IN NEDERLAND VERTOEVEN

DEGELUK-ONDERWIS IN

DUITSCH, ENGELSCH, FRANSCH, SPAANSCH, ITALIAANSCH.

LET-OP-HET-JUISTE-ADRES-DER-ORIGINEELE-BERLITZ-SCHOOL

— OVER DE WAALSCH-KERK —

58° NOORDEINDE NIET-BOVEN-KRUL TEL: 2234

meel, korenmeel (maismeel), bacoven- en bananenmeel door een bekend fabrikant van voedingsmiddelen in Britsch Guyana, den heer H. G a s k i n. De monsters dezer producten hebben voldaan aan de gestelde eischen.

De heer G a s k i n is van oordeel, dat deze producten een krachtigen en geschikten vervanger van tarwemeel zullen opleveren.

* * *

De Surinaamsche bladen wijzen op de teekenen van ondervoeding, die zich al beginnen voor te doen. In Juni 1917 hebben daarom de Herrnhutters de kindervoeding ter hand genomen. Om de zaak krachtiger aan te pakken heeft zich in December een comité gevormd met mevrouw Staal-Giese als eere-voorzitster. De bedoeling is voor een geregelde kindervoeding te zorgen.

Een oproep is tot de ingezetenen gericht om geldelijke bijdragen in te zenden.

* * *

„De West” van 11 December schrijft: „De leus: naar het land! schijnt langzamerhand ingang te vinden. De goede prijzen, die men tegenwoordig voor landbouwartikelen kan bedingen, hebben natuurlijk niet weinig daartoe bijgedragen.

Iemand, die onlangs, na eenige jaren in de stad te hebben vertoefd, een bezoek bracht aan het district Cottica, was verwonderd over de vele „stadslieden”, die hij daar aantrof, ijverig aan het werk op grondjes. Allerlei personen, die hij in den laatsten tijd in de stad had gemist, zag hij daar terug. Hij verzekerde ons, dat het een lust is te zien hoeveel rijst en andere producten in Cottica door creolen worden aangeplant.”

* * *

„De Surinamer” van 6 December doet het volgende beroep op de planters:

„Naar wij met genoegen vernemen, worden stappen gedaan om tot samenwerking te komen van de beide Landbouwverenigingen, welke alhier bestaan.

Wij hopen van harte, dat die verlangde samenwerking tot stand gebracht worde tot welzijn van den Grooten Landbouw en daardoor ook van de gehele Kolonie.

Queenigheid is overal eene treurige zaak, maar intreurig, wanneer zij bestaat in eene kleine maatschappij. Veel ten goede zouden de landbouwverenigingen kunnen uitwerken, indien beide zusterlijk hand aan hand gingen, en aldus in eensgezindheid de gemeenschappelijke belangen van den landbouw konden behartigen.

Wordt de huidige toestand bestendig, dan blijft hij een droevig feit voor de kolonie, hetwelk vooral bij de Regeering in het Moederland ergernis en wrevel wekken moet. Aan het vertrouwen in den landbouw en de planters zal daardoor veel afbreuk worden gedaan. Die oneenigheid zal steeds een beletsel blijven, dat ingrijpende maatregelen genomen worden in het belang van ons landbouwbedrijf.

Wij doen daarom een beroep op beide verenigingen om elkander, met terzijdestelling van alle persoonlijke onaangenaamheden, wederzijds te steunen door eene royale samenwerking.

Het welzijn der Kolonie vraagt, het welbegrepen eigenbelang vordert zulks.”

Nog beter zouden wij het vinden, dat beide verenigingen zich oplossen in één vereniging. Er is geen enkele reden waarom in een zoo kleine kolonie twee verenigingen voor den grooten landbouw zouden bestaan.

* * *

Uit den „brief van de week” in „Op den Uitkijk” van 1 December:

„De lading van de „Prins der Nederlanden” is, na van Februari tot September in Lissabon te hebben gelogeed, ook eindelijk naar Holland verscheept. Naar ik hoor voor een vrachtprijs van f 200 per ton! Voeg daarbij de kosten van hier naar Portugal's hoofdstad en de pakhuisuur daar, dan kan je nagaan dat alles zoo duur is geworden, dat..... de prijs wel moeilijk of niet te maken zal zijn. 't Zou niet te hopen zijn, dat onze verscheepers na al de moeite met hun koffie „op de koffie” kwamen.”

„Op den Uitkijk” moest eens weten welke hier de ervaringen zijn van de importeurs van koffie uit Suriname.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Gegronde Klacht. De „Oetoesan Hindia” bevat een aanklacht van een Arabier uit Soerabaja. „Even na tweeën 's nachts — zoo verhaalt deze — toen ik van een vergadering in de Arabische societeit, op weg naar huis, door de Sasakstraat in de Arabische kampong liep, kreeg ik plotseling een gevoel, alsof mij de keel werd dicht geknepen. Instinctmatig greep ik met beide handen naar dat lichaamsdeel, doch mijne handen waren plotseling als verlamd. Van schrik deed ik een stap achteruit. Dat was mijn redding, want toen gevoelde ik mij bevrijd en bleek, dat

een laag hangende elektrische geleiddraad, waar ik tegen aangelopen was, de oorzaak was geweest van mijn onaangename gewaarwording. Ik keerde terug om de politie te waarschuwen en trof niet veel verder een slapenden agent aan, dien ik wekte en trachtte over te halen de gevaarlijke plek te bewaken. Vergeefs, de agent verklaarde de hem aangewezen plaats niet te mogen verlaten. Ofschoon ik vermoed was en het reeds laat in den nacht was, dreef mijn vrees, dat wellicht een rasgenoot door den draad kon worden gedood, mij naar de naastbijgelegen politiepost, waar ik een Europeesch politiebeambte vond, wien ik mijn verzoek, om den gevaarlijken draad te doen bewaken, herhaalde. Weer ving ik bot. De Europeaan verklaarde er niemand voor beschikbaar te hebben. Hij telephoneerde naar de Electriche centrale, doch kreeg daar geen antwoord. Terwijl ik nog in het posthuis stond te wachten, kwam juist een Europeesch agent van inspectie terug. Hij ging dadelijk met mij mee en ik bracht hem bij den draad, dien hij, na bezichtiging, weer verliet, zonder maatregelen ter bewaking te hebben genomen. Vermoed kwam ik thuis en toen ik den volgende dag om elf uur weer de Sasakstraat passeerde, hing de draad nog even dreigend als tevoren en van bewaking of waarschuwingbord was evenmin iets te bespeuren.”

„Tjobalah (verbeeld u) — voegt de redactie van de Oetoesan Hindia hieraan toe — „als de zorgeloosheid in dit geval aan een Inlander ware te wijten geweest, dan zou een ieder er op gestaan hebben, dat hij veroordeeld werd, zelfs al zou dat volgens de wet onmogelijk zijn geweest!”

Bezwarend Schoolbezoek. In sommige Inlandsche bladen wordt er op gewezen, dat het bezoek der scholen hier en daar af- in plaats van toeneemt. In de Hindia Moeda leest men o.a. dat de Europeesche oorlog zijn invloed op het schoolbezoek zou doen gevoelen. Wegens het zeer onregelmatig uitzenden van schoolbehoefte uit Europa en dan nog slechts in beperkte hoeveelheid, zouden boekjes en schrijftensiliën niet meer verstrekt worden, doch door de leerlingen zelf moeten worden aangeschaft. Behalve het schoolgeld, dat voor een leerling eener 2e klas school 10 à 75 cts 's maands bedraagt, zou deze nog hebben uit te geven f 1.50, f 1.88, of f 4.01, al naar mate hij in de 3e, 4e of 5e klasse zit, een uitgaaf, welke voor de ouders te bezwarend zou zijn.

De verbetering der dessa-economie, waarvan de mogelijkheid in bovengenoemd blad wordt aange-toond, zal ongetwijfeld ook het volksonderwijs ten goede komen. De talrijke dassaschooltjes toch laten, wat inrichting betreft, nog al te wenschen over. Dit zal zeker ook wel uit gebrek aan financiën zijn. Toeh mag — alzo de schrijver — zelfs bij geringe draagkracht, het onmisbare niet ontbreken; en ook dit is wel eens het geval. Zoo prijkt op den weg van Salafita naar hotel Merbaboe een der dessa's met een school aan den grooten weg, vlak naast de pasar. Die plaats zelf zal op de dagen, dat er pasar is, niet gelukkig gekozen blijken, maar ook dat is uit zuinigheid. De school is n.m. ondergebracht in een

R. Weymberg & Co
Hofleveranciers

MODERNE MAGAZIJNEN VAN HEEREN- EN JONGENSKLEEDING, gemaakt en op maat.

Specialiteit Indische Uitrustingen
UNIFORMEN, GALAKLEEDING.

AMSTERDAM, { Leidschestraat 1e v. Swindenstraat Fert. Bolstraat Nieuwendijk Binnenweg ROTTERDAM, { Mariaplaats Utrecht, { Botermarkt LEIDEN, { Damstraat ZAANDAM, {	DELFT, { 's-HERTOGENBOSCH, Markt 's-HERTOGENBOSCH, Markt MIDDELBURG, Langedelft EINDHOVEN, Rechtestraat Maastricht, Grootte Staat VENLO, Vleeschstraat	

*Hoogfijne Maatzaken
doch
geen tailleursprijzen*

A. M. CORNELISSEN
Telef. 746 - ARNHEM - Steenstr. 83c

.SANITAIRE INSTALLATIËN.
VERLICHTING
VERWARMING

Aanleg van Gas-, Water- en Electr. Leidingen.

ANDRÉ KLEINGELD
KLEEDERMAKER

Groot Hertoginnelaan 132, DEN HAAG. Tel. H 6682

Nieuwe
Voorjaarsstoffen.

A. VAN DER PUTTEN,
Veenestraat 8-10 - DEN HAAG - Tel. 5330

Specialiteit: Damesblouses - Rokken
Zijden Stoffen. Garneer-artikelen.

Kunst onder een ieders bereik.

2100 Reproducties van Oude en Moderne Meesters uit alle Musea van Europa.

Prijs 75 cent per stuk. Gratis ter inzage.
Katalogus met alle afbeeldingen à f 1.50 p. st. pl. porto.

Kunsthandel **H. BOS** 2e Sweelinckstr. 99
.....DEN HAAGTelefoon H. 8757

GENEALOGISCH BUREAU BELAST ZICH MET HET SAMENSTELLEN VAN CESAUGHTS-REGISTERS. BIJENBRENGEN DER BEHOODICDE WETTELIJKE STUKKEN VOOR ADELSENKENNING. INDIJNING DEN HAAG TELEFOON 117910	HERALDISCH CARL KOFFLER & VERHEFFING. HET OPSPOREN VAN FAMILIEWAPENS EN ZEGELS. ALSMEDE ALLE WERKZAAMHEDEN OP DAT GEBIED IN DEN UITGEBREIDSTEN ZIN OBRECHTSTR. 181

Firma J. MÖSSINGER

Heestraat 29 GRONINGEN Telefoon 308.

Chirurgisch Orthopaedisch Instrumentmaker. Opticien.

ARTIKELN VOOR ZIEKENVERPLEGING in den ruimsten zin steeds voorradig.

J. v. MOORSEL

Schoolstraat 27 - Den Haag - Tel. 2014

EERSTE HUIS

in: Stoffen, Mouselines en Witte Goederen. :: Stalen op aanvraag.

Naaml. Venn.

N.A.S.C.O.

Nederl. Ass.-, Spaark.- en Cred.-Onderneming

Goedgekeurd bij Kon. Besluit.

Maatschappelijk Kapitaal f 250000.00.

Aangename en goed loonende werkkring voor *Vertegenwoordigers(sters)*.

Hooge provisie.

VRAAGT INLICHTINGEN.

Hoofdkant.: 's-GRAVENHAGE, Theresiastraat 84

Premie-Obligatiën.

3 pCt. 120 Ned. St. L.

J. FONDERIE Jr. Kort Achterom No. 17, (achter de Veenestr.) 's Gravenhage, Tel. 6102. - Gevestigd sedert Ao 1839.

Specialiteit in: STAALWAREN.

Groote sortering in TAFEL- en DESSERTMESSEN ZAKMESSEN, SCHEERMESSEN, SCHEERAPPARATEN SCHAREN.

voormalige *goedang* van het gouvernement, een van het bekende type, dat men in geheel Java vindt. Een bordje vóór aan den weg vermeldt met trots, dat deze kweekplaats van wijsheid reeds twee jaren bestaat. Maar wie nu uit belangstelling de zaak eens opneemt, zal er zich toch over verwonderen, dat men in dien tijd er nog niet eens toe gekomen is om de goedangluikjes, ver boven manshoogte, te vervangen door ramen, die voldoende licht door laten. Als men binnenkomt, moet men even wachten, eer men in de duisternis iets kan onderscheiden. De B. O. W. droeg het gebouw, als *goedang*, over aan het B. B. Vak-kundig toezicht was er dus niet meer, maar een leek kan toch begrijpen, dat kleine luikjes op zoo'n hoogte te weinig licht binnenlaten. Zelfs als dit maar een tijdelijk onderdak is — twee jaar is anders een heel tijd — moet er voor goed licht gezorgd worden.

In de *Oetoesan Hindia* is te lezen, dat er bij de bevolking in Madoera niet veel animo blijkt te bestaan om hare kinderen onderwijs te doen geven, noch op de dessascholen, noch op de gouvernementsscholen. Verschillende dessascholen zullen gesloten worden. In tegenstelling met vroeger, toen de scholen druk bezocht werden, zijn er nu vaak maar 5 à 6 leerlingen. Men meent dezen toestand te moeten toeschrijven aan de onvoldoende medewerking van het bestuur.

Tegen Wijziging der Kantoor-uren. De *Pantjaran Warta* verklaart zich geenszins ingenomen met het gerucht, dat de kantooruren op de gouvernementsscholen gewijzigd zullen worden. Het blad wijst op de bezwaren, welke die maatregel met zich zal brengen voor de op die kantoren werkende Inlanders. Moeten zij van 8-4 op het kantoor blijven, dan moeten zij buitenshuis eten, waarvoor hun traktement te gering is.

Eene Waarschuwing. Ter illustreering hoe in Ned. Indië de wet wordt toegepast, deelt de *Pantjaran Warta* het volgende mede. Den 21en September 1917 kwamen vier S. I.-leden voor den rechter. Zij hadden *polowidjo* (tweede gewassen) weggenomen, zonder vergunning van den landeigenaar en geweigerd *tjoké* te voldoen. Zij hadden ongelijk, want de landheer heeft het recht van alle gewassen *tjoké* te heffen. Zij meenden niets verschuldigd te zijn, want de *polowidjo* groeide op een *sawah*, waar reeds oogst was en voor dien oogst was reeds *tjoké* voldaan. Voor het landgerecht hadden zij rechtskundigen bijstand van een S. I.-voorzitter *Hadji Hasan Joesoef*. Het vonnis luidde: f15 boete per hoofd, subsidiair drie dagen *krakal*. De lieden trokken met *Hadji Hasan Joesoef* naar een hooger rechtbank, den landraad te Buitenzorg, die evenwel besliste overeenkomstig het uitgesproken vonnis. De S. I. heeft in die streken nog vele vijanden, want de S. I. er heet slecht. 't Is te hopen, dat de Regeering een nauwgezet onderzoek gelasten zal. Anders is hiervan ontevredenheid het gevolg, daar de vier veroordeelden meenen in hun recht te zijn. Door de niet-S. I.ers worden zij nu met den nek aangekeken. Komt hier nog bij, dat de ambtenaren van het Gouvernement de S. I. een kwaad hart toedragen, dan loopt de rust gevaar. De rechter vrage niet: of een beklagde S. I. er is? Want valt er straf, dan lijkt 't den veroordeelde, dat zijn S. I. er-schap daartoe aanleiding gegeven heeft. De bevolking zou te beklagen zijn, als ook hier dingen gebeurden als in Djambi. Zoo besluit het blad.

Nieuwe Bladen. De *Kaem Moeda* bericht, dat *Djojopranoto* uit de redactie getreden is, teneinde het weekblad, dat *Said Alatas Sr.* te Batavia zal uitgeven, te redigeeren. Dit weekblad zal gewijd worden aan godsdienst, economie en politiek. Hoe het heeten zal, weet men nog niet. De nieuwe hoofdredacteur *Darnia Koesoema* zegt in zijn „Woord tot de Abonnees” o.m.: „De (Europeesche) Asmodeepersmannen behoeven wij niet au serieux te nemen. Zij zijn ontoerekenbaar.”

In hetzelfde blad leest men: „De Indische Beweging” heet het nieuwe maandblad, dat te Semarang wordt uitgegeven onder redactie van *Tjipio* en Later, het orgaan dus van die beweging. Verwacht wordt de mede- en samenwerking van alle volksleiders in Indië.

Anti S.-I. Twee anti-S.-I.-ers, onder wie een zoon van een districtshoofd, gaan de *kampongs* en *desa's* in en uit om stemming te maken tegen de S.-I. — alzo de *Oetoesan Hindia* — Zij hebben vereenigingen opgericht om de S.-I. tegen te werken. Wij raden den S.-I.-ers af te wachten, wat de gevolgen zullen zijn van deze machinaties. Eén van de stokers heeft beweerd, dat de S.-I.-ers God noch gebod kennen. Aangenomen eens, dat dit waar is, wij willen toch het goede en zijn dus goed. De lasteraars mogen een God hebben, zij willen het slechte en zijn daarom slecht. Zoo oordeelt het blad.

Baars speelt nog altijd den clown — alzo hetzelfde blad. — Na zijn échec in de vergadering in het gebouw van „*Panti Harsojo*”, heeft de socialist den 1en October te Soerabaja gesproken voor een publiek van 15 Chinezen en 100 Inlanders, meest dessalieden. Het ontbrak in zijn redevoering niet aan schimp-scheuten aan het adres van de S.-I. Nu weten wij waar Baars eigenlijk heen wil. Hoe meer hij zich aanstelt als een potsenmaker, hoe meer het uitkomt, dat wij in hem een vijand moeten zien. Reeds honderden jaren lang zoeken vreemdelingen hier hun

bestaan. Dit hindert niet, maar onze vijanden zijn zij, die tweedracht in onze gelederen komen zaaien, en zij, die voor alles de gunst zoeken te winnen van den Inlander.

Een merkwaardige Briefkaart. „Toen ik *Mas Marco* in de gevangenis opzocht”, verhaalt *Alimin* in de *Pantjaran Warta* — „zag ik een merkwaardige briefkaart bij hem liggen. Zij vertoonde de kiek van een Javaan, die in Nederland vertoefte. Om diens hals stond in Javaansche karakters: *Beranie karena benar*. Om de afbeelding was geschreven: Uit sympathie en solidariteit. Onder het portret prijkten handteekeningen van *Soewardi Soeria Ningrat*, *Sosro Kartono*, *Soardi*, *Samoed* en *François*. De briefkaart her-dacht den dag, waarop Marco in de gevangenis te Glodok kwam. De inhoud van de briefkaart luidde aldus:

„Den Haag, Juli 1917. Men geeft slechts hem, die nemen durft..... Wat is recht? Recht is de vijand van onrecht, zooals het licht de vijand is der duisternis. Doch gelijk de duisternis door het helle licht steeds wordt verjaagd, dag in, dag uit, zoo zal ook het onrecht voortdurend door het recht verdreven worden. Dat is de strijd, die ons menschen en stervelingen leven geeft in het doodsche leven in deze wereld. En daarom: strijd moet er zijn! Heil den strijder! 't Is niet de slechtste manggaboem, waarin de jongens steenen werpen. Het goede wordt in zand geschreven, het slechte in graniet gegrift. Zie niet de avonds zon met weemoed ondergaan, want weet, morgen komt zij weer op.”

„Neemt dit ter harte, rasgenooten! alzo *Alimin*. „Durft allen voor uw rasgenooten opkomen en u zelf te slachtofferen!”

Durf. De *Oetoesan Hindia* nam uit het *Soer. Hbl.* het bericht over van den aanslag te Langsa op *Robrecht* en *Jahnke*. Toen den *Atjeher* werd gevraagd, waarom hij de misdaad bedreven had, was het antwoord: „De Heere God heeft 't me bevolen!” Dit is nu het verschil tusschen bloodaards en menschen, die durf hebben — roept de *Oetoesan Hindia* uit. Bij de laatsten is durf de oorsprong van al hun handelingen.

Perang Sabil. Onlangs is de S.-I. voorzitter te Ampenan bij het landsbestuur ontboden, als een gevolg van lasterlijke aantijgingen — deelt de *Oetoesan Hindia* mede. De S.-I. zou den „perang sabil” prediken. Denkt de lasteraar op deze wijze de S.-I. te gronde te kunnen brengen? Dat gaat heusch zoo gemakkelijk niet. Wat nu de *perang sabil* betreft, die is bijna ontbrand tusschen *Baliërs* en *Sasaks*. De aanleiding was het aangaan van weddenschappen, bij gelegenheid van de races te Ampenan. Zijn hier de S.-I.-ers in betrokken geweest? 't Verbaast ons, dat er een *Hadji* te Ampenan woont, die graag meewedt, bij de races. De zondige verbergt zijn slechte neigingen onder zijn grooten tulband.

Zou 't waar zijn? *Hasan Djajadiningrat* verklaart in de *Oetoesan Hindia* met zekerheid te weten, dat *Tjokro Aminoto* niet kan aftreden dan door den wil van God..... om vervolgens, na een herinnering

Gas-, Waterleiding- en Electriciteits-Maatschappij
voorheen I. SELTEN.
ROTTERDAM, Coolsingel 50, Telefoon Interc. 847.
'S-GRAVENHAGE, Lange Houtstr. 8, Tel. Interc. H 715.

Installateurs van
Gas-, Water- en Electr. leidingen.

BADEN, GEYSERS EN
SANITAIRE ARTIKELEN.

Steeds voorradig:
PHILIPS GLOEILAMPEN,
in alle lichtsterkten.

HOLLAND TYPING OFFICE
Damrak 45 - AMSTERDAM - Telefoon N. 4625

Type- en Vermenigvuldigbureau

Speciaal adres voor Cyclostyle- en-Schrijfmachinepapier
E. VAN OS, Directrice.

Zuid-Hollandsche
Brood en Beschuitfabriek

WALDORPSTRAAT 16—22
's-GRAVENHAGE TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe
Leden aan.

Behalve GOED BROOD
wordt U een dividend
van 5 % o gewaarborgd.

Manicure. Postiche d'Art. Face Massage.
COIFFEUR MODERNE
PIERRE MATVELD
voorh. E. LETITRE.
Parfumeries françaises et anglaises.
Articles de Toilette en tous genres.
Spécialité de la Maison
„LA SUBLIME” EUCAL RASPARFAIT.
Crème Venus. - Eau de Cologne Russe.
Eau de Cologne 1813.
Essences. Poudre de riz. Anti Moustique.
PASSAGE 13 - TELEPHOON 1606. - LA HAYE.

UITRUSTINGEN voor INDIE.
Geheel compleet
CIVIEL EN MILITAIR
GEBR. VLES
Breesstraat 177 LEIDEN.
Tel. Int. 393.

F. C. DE BRUYN
Magazijn van Comestibles en Fijne Vleeschwaren
LEVERT UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT
ARTIKELEN TEGEN BILLIJKE PRIJZEN.
Bestellingen worden dagelijks opgenomen en franco thuis bezorgd.
Vraagt Prijscourant. Neemt Proef.
TELEF. 3361 - DANCKERTSTRAAT 43.

VAN RIJN & SCHILPEROORD
Meubelfabrikanten.
Anna van Buerenstraat 157 - Telefoon H. 679
'S-GRAVENHAGE.
Desgewenscht worden alle soorten
Meubelen naar teekening vervaardigd

aan de overwinning door Ardjoeno behaald in den Brotoedokrijg, als volgt te eindigen: Weet mijne heeren, de zaak van de S.-I. is niet een zaak van sterfelingen. Wij S.-I.-ers zijn evenals alle schepselen slechts werktuigen. Wij worden door God aangewend voor de zaak van de S.-I.

De Heere God heeft onze gebeden in het verborgene gehoord. Wij hebben stellige berichten, dat de heer Lieftrink in December Oost-Java bezoekt, om daarna naar Bali te vertrekken. Er zijn klachten voorgebracht bij den Gouverneur-Generaal door den Voorzitter der C. S. I. Het bezoek aan Bali geldt de Gianjarzaak; er zijn zooveel onschuldig neergeschoten. Bewijst dit niet, dat wij Inlanders, in de eerste plaats de S.-I.-ers, bijstand erlangen van God? Alleen voorzien wij niet, op welk oogenblik die uitredding komt. Broeders in Oost-Java, verzamel gegevens! Gij hebt nog veel tijd, vóór December er is. En gij, volksleiders in Gianjar, blijft niet werkeloos. Doet evenzoo! Ons is ter oore gekomen, dat men te Gianjar bezig is zich van zekere wapens te bedienen, om het gevaar, dat een onderzoek meebrengt, te bezweren. Wij zijn bang, dat men ook in het Djembersehe stilzwijgendheid zal koopen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Verdediging der Chineesche Handelaren. Onder de onderwerpen op het tweede S. I.-congres te bespreken, was vermeld: „Den Singkeh-Chineezee moet verboden worden in de kampongs te komen, want zij verschieten aan de kamponglieden geld tegen woekerrente. Voorts behoren op onbepaalde tijden alle bij de Chineezee in gebruik zijnde maten en gewichten door het bestuur gekeurd te worden, niet zooals tot nu toe gebeurt: eens om de zooveel jaren.” Hier-tegen trekt de Perniagan te velde: Chineezee, die de kampongs bezoeken, zijn kleinhandelaren, onder wie klontongs, die chitsen verkoopen. Zij slijten hun koopwaar à contant, een enkele maal verleenzen zij ook credit. Ook verkoopen zij gedroogde visch. De winst is zeer matig. Wordt credit verleend, dan is het een zeldzaamheid, dat de weinige verschuldigde centen alle binnenkomen. Zijn dat nu die woekeraars? zoo vraagt het blad. En hoe velen van deze arme venters en marskramers worden er niet in de kampongs en dessa's beroofd en vermoord? Gemakkelijk en benijdenswaard is hun bestaan niet. Dan zijn er nog Chineesche bemiddelaars tusschen de Europeesche toko's en de Inlandsche bevolking. Zij besparen den Inlanders tijd en moeite en helpen hen direct aan contanten. De Europeesche toko's slaan niet bij kleine hoeveelheden in, wat de Chineesche tusschenhandelaar wel doet. Veldgewassen worden ook door hen opgekocht, maar tegen billijke prijzen. Is dit woeker? Er zijn toch hadji's, die hetzelfde doen? De Regeering heeft op verscheidene plaatsen afdeelingbanken opgericht, juist om de Inlandsche bevolking uit de handen der woekeraars te houden. Hoe komt het dan, dat de Inlander nog steeds geld leent van particulieren? Maken Chineezee zich al eens schuldig aan geldschieten tegen woekerrente, hadji's en Arabieren zijn beruchter woekeraars; hun voorwaarden zijn harder. Weert men nu den Chineeschen negotiant uit de kampongs, hun plaats wordt stellig onmiddellijk door anderen ingenomen en de zaak blijft, zooals zij was. De Inlanders van de kampongs kunnen het eenmaal niet stellen zonder tusschenpersonen, die bemiddeling verleenzen tusschen hen en de Europeesche handelshuizen, en geld opnemen is van den Inlander een aangeboren karaktertrek.

Wij zullen niet beweren, dat de Chinees nimmer met valsche maten meet en dat zijn gewichten steeds zuiver zijn, maar men mag niet generaliseeren. Kan echter de S. I. alle vreemde tusschenhandelaars uitschakelen en den kampongbewoner van geld voorzien, zoodat zelfs de afdeelingbanken overbodig worden, des te beter.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Japan ten strijde.

Zal Japan een aandeel nemen aan den strijd te land? Nadat 't zich had meester gemaakt van Duitschlands prachgebied in China, is deze vraag niet van de lucht geweest. De groote kosten, de groote moeilijkheden, waren eenerzijds redenen om er tegen op te zien, maar vooral bleef 't Japansche volk zelf heel weinig geestdrift voor 't denkbeeld toonen. De Japanner is praktisch. Wat had hij van 't zenden van tienduizenden — minder mocht 't niet wezen, wilde de maatregel eenig effect geven — ver van huis te verwachten, welke voor-

deelen zouden staan tegenover de enorme offers? Bovendien meer nabij in Korea, in China wachtte nog zooveel werk, was 't verstandig elders kracht te gaan verspillen? Japan wil, als de andere mogendheden door den langdurigen oorlog verzwakt zullen zijn, juist in volle kracht daartegenover staan. Iets anders zou 't wezen wanneer de oorlog naar Japan kwam, inplaats ervan dat Japan naar den oorlog moest gaan. Kon Japan zijn aanzien en macht in 't Oosten uitbreiden, dan zou 't direct voor eigen belang strijden, dan zou er voordeel te behalen zijn, dat ook winst voor de toekomst zou beteekenen. In deze richting bleef Japan actief. De vermeerstering van Kiao Tsjaoe, de eenige Duitsche haven in China, wees er reeds op, 't optreden in Wladiwostock was er een voortzetting van, en nu een al dan niet ernstige bedreiging van de Japansche belangen in 't Oosten door de revolutionaire Russische politiek gelegenheid biedt tot optreden in gemeenschap met China, nu schijnt de verzoeking te groot te worden om er weerstand aan te bieden.

Reeds in 1913 zou door den Jap. staatsman Motono gezegd zijn, dat mocht Rusland's steun aan de entente ontvallen, deze noodzakelijk haar toevlucht tot de bijstand van Amerika en Japan zou dienen te nemen. Heeft dit inderdaad in den onvermijdelijken loop der oorlogsontwikkeling gelegen, dan zou 't optreden van Japan geen eenzijdige zet wezen, maar, ongeacht de momenteel bijgebrachte motieven, noodig zijn om 't overwicht der entente tegenover de centrale te kunnen krijgen.

Intusschen zijn als beweegredenen de volgende uiteenlopende bronnen bijgebracht, voor een gewapend optreden van Japan en China in Siberië en Mongolië. Uitgebreide voorraden zijn te Wladiwostock en langs den Siberischen spoorweg opgelegd en daar niet veilig, het behoud moet verzekerd en dus beschermd worden. — Duitschland's politiek invloed zal zich nu tot Afghanistan, Perzië, China uitstrekken en daar onrust verwekken, indien niet tijdig daartegen post gevat wordt. — Geducht wordt bedrijvigheid van Duitsche duikboten van Wladiwostock uit, waardoor de Jap. handelsvloot ernstig zou worden bedreigd. — 200.000 Duitsche en Oostenrijksche krijgsgevangenen zouden in Siberië in vrijheid gesteld doch tevens van wapens voorzien zijn, en zoo een bedreiging vormen van de rust en zekerheid voor de oostelijke buurlanden. — De staten, daartoe in staat, nemen een onderpand tegen 't niet betalende Rusland. — De bolzewikische theoriën en practijken konden wel eens overslaan naar China en Korea. — Japan en China willen ook wel een stuk van de Russische taart. — China zocht naar buiten afleiding voor zijn binnenlandsche oneenigheden.

Britsch Indië's verlangenlijst.

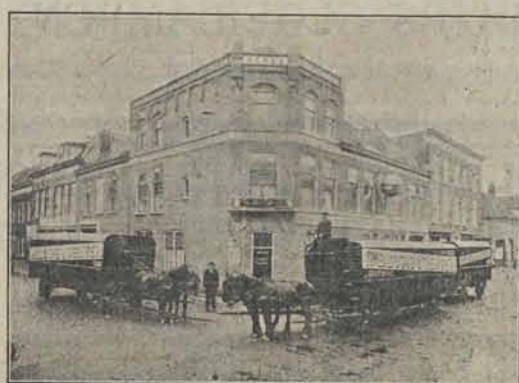
In voortzetting van 't overzicht der deputaties, die zich in Delhi tot den Britschen minister van Koloniën, Mr. Montagu richtten, geven wij nu in hoofdzaken 't adres uitgesproken door een verenigde afvaardiging van 't All-India congress en de Moslem league, de twee machtige Hindoe- en Muselmanbonden, die weleer tegen elkander inwerkten, doch die elkander gevonden hebben voor hun streven naar de emancipatie van Br.-Indië.

Voorop werden de redenen gezet, die Indië heeft tot erkentelijkheid ten opzichte van Groot-Britannië. Dank zij de opvoeding en ontwikkeling is Indië nu zoover gebracht dat 't self-government kan krijgen, d.i. de voorwaarde voor self-respecting, volgens Engelsche opvatting.

De openbaarmaking, op 20 Augustus 1917, te gelijk in Engeland en in Indië, volgens welke een verantwoordelijke regeering van Indië aanvaard wordt als 't doel van de Br. Koloniale politiek, is met buitengewone voldoening ontvangen. Om de spoedige verwezenlijking ervan te verzekeren zullen echter de eerste maatregelen in die richting een dadelijk een zoodanig aandeel aan 't volk moeten toedelen, dat dit door zijn gekozen vertegenwoordigers invloed kan uitoefenen, terwijl tevens de aanwijzing van hetgeen voor de toekomst moet worden gedaan niet geheel zal worden gelaten aan de regeeringen in Indië en Engeland. Hierbij rekening te houden met de volkswensen zal in overeenstemming zijn met de verklaring van Engeland's Eersten minister, dat de wenschen der bevolking de hoogste aanwijzingen behooren te zijn voor de wijze van haar bestuur, hetgeen zeker ook van toepassing moet wezen voor de tropische landen.

Na een opsomming van hervormingen, die onder 't volk voorkomen, kwamen de deputaties tot de staatkundige verhouding van Indië tot 't moederland. 't Verlangen ten deze is gelijkstelling met de z.g.n. kroonkoloniën, of dominions, zoowel ten opzichte van 't gemeenschappelijk moederland als in de onderlinge verhouding der overzeesche gebieden. Indië zal dus ook in de Rijksraad en in 't Rijkskabinet op dezelfde wijze vertegenwoordigd moeten worden als elke andere der kroonkoloniën.

Indien 't waar is dat 't Britsche rijk de grootste macht op aarde is om 't welzijn van 't menschedom te verzekeren, vleit Indië zich met de hoop en 't vertrou-

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

**Blikgroenten
Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams**

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog-Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

F. A. & B. SCHMEINK
Spuistraat 256 - AMSTERDAM - Telef. N. 200
Fabriek van Chirurgische Instrumenten.
*Operatiemeubilair, Verplegingsartikelen.
Kunstledematen, Bandages, enz.*

F. I. TAVERNE, Arts.
PIET HEINSTRAT 30 's-GRAVENHAGE.

SPREKUREN :

Maandag, Dinsdag, Donderdag en Vrijdag,
van 10.30 tot 1.30 uur.

Behandeling van: *Beenwonden*, waarbij geen rust vereischt wordt, *Suikerziekte*, *Nierziekten*, *Huidziekten* en *Geslachtsziekten*.

F. L. VAN BOMMEL
Vlamingstraat 8-10
Prins Hendrikstraat 104-106
**Dames- en Heeren-
Mode Magazijnen.
Handschoenen.**

T. B. VAN DER POL
Daendelsstraat 1c 's-Gravenhage
Telefoon 5785 H.
Vertrouwd adres van prima Rijkleding voor
Dames en Heeren
en Avondkleding.

HET CENTRUM PARKSTRAAT 91a
DEN HAAG
*Lancia en Jackson Automobielen
Garage, dag en nacht geopend.
Reparatie-werkplaats.*
Bijkantoor der gelijknamige firma te BATATIA

P. B. VAN MOORSEL & CO
Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag
Goedkoopst adres voor het geheel
of ged. installeeren van woningen.

Verhuizingen en Transporten.
BEHANGERIJ EN STOFFEERDERIJ
Groote, ruime, droge Bergplaatsen
ter bewaring van Inboedels.

DE BLOOIS & JENTEN
Kantoor en Remise :
Hoefkade 556—564
hoek van Bassenstraat
'S-GRAVENHAGE - TELEFOON H. 9380

N°. 10.
DROS
ams
Oorlog.
200
HAGE.
ust ver-
ziekten
L
-106
n.
n.
L
hage
voor
AT 9la
ATIA
r.
g
neel
en.
en.
S.

wen dat 't niet uitgesloten zal worden van datgeen te doen wat het zich daarbij als taak toegewezen acht, in 't bijzonder na dezen grooten oorlog voor de vrijheid, waarin 't, volgens openlijke erkenning, een belangrijk en eervol aandeel genomen heeft.

Daarna kreeg mevrouw Annie Besant 't woord, om namens de Home Rule league te getuigen. Zij zette dadelijk in met den wensch, die anderen eerst na een omzigtige voorbereiding uitspraken. De league, die 52.000 leden telt, zelf-regering, naar de opvatting van home rule, worde aan Indië verzekerd. Als eerste stap aanvaardde de league 't gelijkstellen met de dominions, maar een overgelegd schema treedt nog in de volgende bijzonderheden. Een uitvoerende raad samengesteld uit een gelijk aantal van benoemde en gekozen leden, de laatsten allen Indiërs. Een wetgevende raad voor vier vijfden bestaande uit gekozen en een vijfde uit benoemde leden. De vervanging van de bestaande Britsche bureaucratie door een Indische oligarchie wordt niet voorgesteld. Wanneer de regering verantwoordelijk wordt gesteld en 't kiesrecht geleidelijk wordt uitgebreid, wanneer de administratie gescheiden wordt van de wetgevende zijde in 't regeestel, wanneer de burgerlijke dienst wordt gescheiden van de uitvoerende raden, dan zal de goede richting worden ingeslagen.

Indië is niet minder rijp en ontwikkeld dan de Britsche massa dit was in 1832 toen de Reform Bill werd ingevoerd. Indië vraagt voldoende vrijheid om een eigen weg te volgen, onder de Britsche kroon.

Wij meenen 't hierbij te mogen laten. Mr. Montagu heeft met voorbeeldig geduld de lange rij van afgevaardigden aangehoord, maar voor onze lezers achten wij 't nog slechts noodig te verklaren, dat 't reeds weergegevene in velerlei afwisseling herhaald werd, zonder nieuwe gezichtspunten van belang daarnaast te plaatsen, al werden eenige provinciale en partijbelangen bepleit, waarvoor de inleiders 't ons zeker kwalijk zullen duiden, dat wij ze niet ten volle tot hun recht laten komen, indien zij ons overzicht onder oogen krijgen.

Klein.

In 't begin van den grooten oorlog vond de Russische regering 't zóó ergerlijk dat haar zetel een Duitschen naam droeg, dat zij St. Petersburg daarom herdoopte in Petrograd. Over 't algemeen werd dit klein gevonden, maar toch heeft nu 3½ jaren later 't voorbeeld navolging gevonden. 't Parlement van Zuid-Australië heeft besloten de steden wier Duitschen oorsprong in haar naam opgesloten ligt een nieuwen naam te geven, die meestal tevens een plaats of persoon vereert, van bijzondere beteekenis in den strijd der entente. Zoo zullen de volgende afwisselingen plaats vinden:

Grunthal wordt Verdun; Halmndorff—Ambleside; Homburg—Haig; Kaiserstuhl—Mount Kitchener; Klemzig—Gaza; Krichauff—Beatty; Lobethal—Tweedvale; Petersburg—Peterborough; Rive Rhine—Somme; Humdred of Rhine—Jellicoe; Schomburgk—Maude; van Doussa—Allenby; enz.

't Arbeiderscongres en de Turksche landen.

Sprak een vroegere formule uit dat de Turken uit Europa moesten verdwijnen, de inzichten schijnen nu omgekeerd. Turkije mag, volgens 't arbeiderscongres uit de geallieerde landen te Londen de heerschappij over de gebieden in Palestina, Armenië, Mesopotamië en Arabië niet meer terug krijgen. Konstantinopel mag 't daarentegen behouden mits de Dardanellen onzijdig worden verklaard. Alle leden van 't joodsche volk moeten zich in Palestina kunnen vestigen, onder internationale waarborgen. Armenië, Mesopotamië en Arabië moeten worden bestuurd door een commissie, onder toezicht van 't verbond der volken.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De Ingenieur.

Het artikel „Ontdekking van belangrijke delfstofafzettingen in Ned.-Indië op grond van een geologischen verkenningstocht“ van den ir. E. C. Abendanon, in „De Ingenieur“ van 16 Febr. geeft de ir. W. de Haan in het jongste Nr. van dat weekblad aanleiding tot het maken van eenige opmerkingen, waarin hij o.m. betoogt dat het onderzoek naar delfstoffen op mijnbouwkundigen grondslag, en niet op een wetenschappelijk geologischen grondslag dient te worden ingesteld en geleid. Mijnbouwkundige exploitatie van onbekende gebieden onder geologische voogdij is, volgens schr., verderfelijk voor een spoedige ontsluiting der Indische bodemschatten.

2e Jaarbeurs-Nr. van „de Telegraaf“.

Het economisch-financieel bijvoegsel van „De Telegraaf“ van 20 Febr. j.l. (getiteld 2e jaarbeursnummers) is samengesteld uit een aantal bijdragen welke in breede trekken een beeld geven van de economische, financiële, commerciële en industriële weerbaarheid van het Nederlandsche volk. In de volgende opstellen wordt daarbij de aandacht voor Oost-Indië gevraagd. Onze taak in Nederlandsch-Indië. Een interview met A. W. F. Idenburg. — Nederlandsche en Indische belangen, door C. J. K. van Aalst. — Een wereldbelang. Voedselvoorziening uit de tropen. De landbouw en de landbouw-export van Ned.-Indië, door J. F. Niermeijer.

Het Nederlandsche Zeewezen.

Het Nr. van 1 Maart bevat het vervolg van het aardig geïllustreerd artikel over Palembang. Schr. vertelt thans op welke wijze de inlandische vrouwen zijn samengesteld en van de bronnen van bestaan der inlandische bevolking.

De Indische Mercur.

Inhoud van No. 9: Het rationeel gebruik der bestaande electrisch-licht installatie eener Java suikerfabriek, door F. J. J. van der Kolk. — Een boschbouwkundig praeadvies voor de „Eerste Zuid-Sumatra-conferentie“, door H. J. L. Beck, besproken door A. te Wechel. — De lanasziekte en hare bestrijding II, door H. Jensen, besproken door Prof. Dr. J. Westerdijk. — In-

voer der voornaamste handelsartikelen op Java en Madoera. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

De Tropische Natuur.

In de 12de afl. van jaargang 1917 schrijft de heer P. A. Ouwens een interessant, geïllustreerd artikel over de doejoeng (behoorende tot de orde der Sirenia), welk zoogdier al zeldzamer in de zeeën van den Indischen Archipel voorkomt. De inboorlingen eten het vleesch van de doejoengs zeer gaarne; de magere deelen, in het bijzonder van jonge dieren, worden, ook door de Europeanen als een buitengewoon goed en lekker voedsel beschouwd, vooral als het vleesch naar eisch is klaargemaakt; wordt zulks nagelaten, dan kan het, naar men zegt, ziekten veroorzaken. De doejoengs worden in den laatsten tijd vooral om hun vet gejaagd. Een volwassen doejoeng levert soms tot 40 K.G. traan. Zoodra het dier gevangen is, wordt het zoo spoedig mogelijk naar den wal gebracht en in stukken gesneden. De traan wordt dan uitgetrokken en onderworpen aan een groot aantal samengestelde zuiveringsprocessen en eindelijk ondergaat ze een chemische zuivering, die haar voor de Europeesche en Amerikaansche markt geschikt maakt. Naar men beweert, bevat de doejoeng-traan geen jodium-verbindingen, maar heeft ze al de geneeskrachtige hoedanigheden van de gewone levertraan, zonder den walgelijken smaak daarvan te bezitten.

In hetzelfde Nr. der Trop. Nat. de voortzetting van een artikel: Nog een paar mierenplanten en een indringster.

Indologenblad.

No. 10 (van 28 Febr.), bevat onder andere bijdragen het vervolg der „Borneosche schetsen III. De administratief ambtenaar“, en tevens het overzicht eener tweede voordracht van Prof. J. J. van Loghem, getiteld: „De taak der overheid met betrekking tot de volksgezondheid in Ned.-Indië.“

Teysmannia.

Afl. 7 van jaarg. 1917 opent met een kort In memoriam: Dr. J. van Breda de Haan, door Dr. W. G. Boorsma en bevat voorts de volgende opstellen. Insecten, schadelijk voor koloniale producten en hunne bestrijding, door S. Leefmans. — Haemanthus multiflorus, Martijn. — Strophantus gratus H. Boill. — Een veevoedergras, Prosopis juliflora D. C. — Over den aanleg van gazons. — Het voortkweeken van palmen door middel van zaad. (Deze 5 bijdragen door C. Daubanton). — Tarwe in Indië, door P. W. van den Broek. — Zaadwinnen, door L. van Ooijen, met Naschrift van Dr. Cramer. — Iets over de verzending van zaden van tropische gewassen, door Dr. P. J. S. Cramer. — Groeicijfers van Hevea Brasiliensis, door G. de Graaf. — Bloei en bevruchting bij cocos nucifera, door W. A. Horst. — Zingiraceëen van Java, door Dr. W. G. Boorsma.

Locale Belangen.

In afl. 10 van den 5en jaarg. van het Orgaan der Vereeniging voor Locale Belangen, eene beschouwing onder de titel „Is voor de Indische gemeenten eene regeling in den zin van de Nederlandsche woningwet gewenscht?“ Schr. beziet dit vraagstuk van verschillende zijden en komt tot de slotsom, dat behoudens wijziging van de onteigeningsordonnantie (welke aan de gemeenten de gelegenheid opent om zelf tot onteigening over te gaan) de Nederlandsche woningwet geen voorschriften bevat, welke in de Indische gemeenten met vrucht toepassing zouden kunnen vinden.

Verslag der Gemeente Makassar.

We ontleenen aan bovengenoemd Nr. van „Locale Belangen“: Makassar heeft ten tweeden male een gemeenteverslag uitgegeven. Het is een keurig stuk werk, dat een juist beeld geeft van hetgeen het gemeentebestuur van die plaats in 1916 vermocht tot stand te brengen en voor te bereiden. Op het voetspoor van Semarang is in het verslag een 10-jarig overzicht opgenomen van de uitgaven en ontvangsten der gemeente. Het verslag geeft eenige mooie kiekken, waaronder die omtrent den passarbouw de aandacht trekken. Het was een nieuwe en goede gedachte in het verslag op te

Instituut ROELIJN
Theresiastraat 77 - 's-Gravenhage
INTERN EN EXTERN.
Eigenares en Directrice: Mejuffr. J. ROELIJN.
Machineschrijven
Stenografie
Talen
Boekhouden
PROSPECTUS OP AANVRAGE.
. GRATIS VERKRIJGBAAR

Hotel de Oude Doelen

In het groote Restaurant Maaltijden volgens de Kaart en tegen vaste prijzen:

Lunch f 3.= per couvert
Diner Concert. . . f 5.= idem.
Souper Concert . f 3.= idem.

„THÉ CONCERT“
Thé Complet f 1 25 p. p.
DE DIRECTIE.

Tel. Interc. H. 447.
Hotel de Bellevue
Bezuidenhout 15
's GRAVENHAGE

Hotel Paulez,
Korte Voorhout :-: Den Haag.
Iederen namiddag van 3.30 tot 5.30 uur
Afternoon-Tea-Concert.
DE DIRECTIE.

Parkhotel
van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.
EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
Centrale Verwarming, Electrisch Licht, Baden,
Rustige ligging.
Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

Restaurant „DE TWEE STEDEN“
DEN HAAG.
Dagelijks
Diner- en Thé-Concert.
Lunch f 2.50 - Diner-Concert f 4.- - Thé complet f 1.-.

Grand Hotel Restaurant
„Central“
De meest bekende Inrichting der Residentie.

„HUIZE ZEELANDIA“
Pension van Statenlaan 100
den 1sten Rang. DEN HAAG.
Telefoon Schev. 2231.
PRIMA REFERENTIËN. BILLIJKE PRIJZEN.
Aanbevelend, Mevr. J. KOOPMAN.

American Hotel - Amsterdam
Hotel en Café-Restaurant le Rang.
Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
Electrische Verlichting - Centrale Verwarming
Electrische Personenlift
Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen
A. W. VOLMER, Directeur.
Tel. Interc. 4737. Code 5th Edition A. B. C.

nemen de „geboorteakte“ der gemeente, een stuk dat meermalen moet worden nageslagen.

Boschbouwkundig tijdschrift Tectona.

Inhoud van de Nov.-afl. 1917. Oorspronkelijke bijdragen: Uit het koloniaal Archief, door E. H. B. Brascamp. IV. Een bericht over de bosschen van Brebes uit 1767. — Van boomen, zieke menschen en Heeren XVII. — Lichting in secundaire djatibosschen, door K. Soeters. — Het „Boschboek“ als verbeterd Boschbeschrijvingsregister, door E. H. B. Brascamp. — Referaten en vertalingen: Kan hout als voedsel dienen? — Alangalangbranden en reboisatie. — Ontginningen en erfpacht in Banjoewangi. — Uitgifte van gronden voor ontginning. — De bosschen van Zweden, door E. H. B. Brascamp.

Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië.

No. 5 van jaarg. I (Nov. 1917) bevat o.a.: Probable error in field experimentation with Hevea, by O. F. Bishop, J. Grantham and M. D. Knapp (gevolgd door een resumé in het Hollandsch). — Monsternamen uit den latexmengbak in verband met het brengen op standaardgehalte, door ir. J. C. Martjens. — Over de chemische samenstelling van Hevea-latex, door Dr. K. Gorter. — Tapresultaten bij Hevea brasiliensis (verzamelreferaat), door A. W. K. de Jong. — Chemicaliën op de rubberondernemingen in gebruik en hun toepassing, door Dr. A. J. Uitée. — Over de mogelijkheid eener eenvoudige en goedkope zelffabricatie van azijnzuur door rubberondernemingen, door P. E. Keuchenius.

Ned. Indische Rubberjaarboek.

Blijkens eene aankondiging in de Java-Bode is verschenen de eerste uitgave van het Ned. Indische rubberjaarboek 1917-1918, uitgegeven door het Ned.-Indische rubbertijdschrift en samengesteld door den redacteur van dat tijdschrift W. J. v. d. Leemkolk.

In de „inleiding“ zegt de samensteller, dat de bedoeling van het werkje is een ieder, die met Rubber te maken heeft een handel „Manual“ te verschaffen, dat hem dagelijks goede en vooral praktische diensten bewijst, dat zoeken of vragen naar eenvoudige dingen overbodig maakt, kortom, dat hij als een vademecum graag altijd bij de hand wil hebben, omdat..... wel..... omdat het zoo gemakkelijk is.

In het boekje vindt men verenigd tal van bijzonderheden over nagenoeg alle instellingen op rubbergebied, waarmede zoowel planters, als handelaars en industrieelen te maken hebben of kunnen hebben. Uit vele bronnen zijn statistieken verzameld over wereldaanplant, productie-verbruik van rubber. De voornaamste rubbermarkten passeeren de revue. Een reeks omrekeningstafels zullen vele berekeningen belangrijk vergemakkelijken. Aan de wetenschappelijke voorlichting der Rubbercultuur, voor onze koloniën van zooveel betekenis, is uitvoerig aandacht geschonken.

Gouvernements Guttapercha-onderneming.

Bij G. Kolff en Co. te Batavia is, vanwege het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, uitgegeven, het jaarverslag over 1916 van de Guttapercha-onderneming te Tjipetir (Preanger-Regentschappen), uitgebracht door den met de leiding belaste ambtenaar Dr. W. R. Tromp de Haas.

In- en Uitvoer.

No. 9 (van 27 Febr.) van het weekblad „In- en Uitvoer“ bevat het eerste gedeelte eener artikelenreeks van Th. op de Coul over „Onze Indische Cultures in 1917 en hare vooruitzichten voor 1918“.

Dactyloscopie bij de Politie.

Van de hand van den heer I. H. Misset, Chef van het Centraalkantoor voor de dactyloscopie bij de politie, is volgens de „Java-Bode“ een handleiding over dactyloscopie verschenen.

Het werkje, verlicht met vele foto's, heeft uitsluitend ten doel meerdere bekendheid te geven aan het Centraalkantoor voor dactyloscopie bij de Politie te Batavia en tevens om de ambtenaren die met het kantoor zullen corresponderen, een inzicht v.z.n. te geven in de betekenis en de werkwijze van genoemde inrichting,“ zegt de inleiding.

„Zij die belast zullen worden met het afdrucken van vingers op de dactyloscopische signalements-kaarten, zullen, naar de samensteller vertrouwt, eene duidelijke verklaring daarvan vinden.

De dactyloscopie heeft eerst dan waarde, indien het centraalkantoor van alle zijden rijkelijk van materiaal wordt voorzien.

Daartoe is aller medewerking, naar de beginselen, opgenomen in het Gouvernementsbesluit van 15 Maart 1917, echter een vereischte. Zoowel voor de Politie als voor de Justitie kan de dactyloscopische registratie van verdachten van bijzonder belang zijn.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

No. 48 van den eersten jaargang bevat o.m.: Papoea's (met afb.). — De economische emancipatie van Nederl.-Indië en de oorlog I. De Nederlandsch-Indische rubberfabriek te Bandoeng (met ill.), door Dr. G. J. Nieuwenhuis. — Het zeeroovers jongetje, door M. C. Kooy—Van Zeggelen (vervolg). — Uit het leven der manjars (wevervogels), door Th. van Dort.

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West“, Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9-6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruisblad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en

tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz. Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zending-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvende en industriëlen middenstand, Financieel Nieuws- en Uitlotingsblad, Exportblad, Indië, Ons Land, Ned.-Indië Oud en Nieuw.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; De Sumatra Post; De Sumatra Bode; Suriname; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercuur; Weekblad voor Indië; De Banier; De Ind. Gids; Neerlandia; Koloniaal Tijdschrift; Vrede door Recht; Onze Vloot; Ons Leger; Maandblad voor Vrouwenkiesrecht; Theosophisch Maandblad; Korte Verslagen van de Verg. der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Financieel Nieuws- en Uitlotingsblad; Brochures, enz., benevens een Bibliotheek.

Mededeelingen.

Van de Afdeling Amsterdam:

LEZING MET LICHTBEELDEN van den heer T. Brondgeest Sr. uit Haarlem op *Vrijdag 8 Maart 1918*, in het American Hotel (ingang Marnixstraat) te Amsterdam. Aanvang 8 uur.

Onderwerp: Wat wij van Indië moeten weten; wat van hem, die er heen wil, verwacht wordt; vooruitzichten, klimaat, gezondheid, levenswijze, ambtenaren, particulieren, omgang met inboorlingen.

Van de Afd. Utrecht en Omstreken:

VOORDRACHT van den Weledgestr. heer *Fred. Oudschans Dentz*, uit 's-Gravenhage, Administrateur van het Militair Hospitaal te Paramaribo, in het gebouw van den Nederl. Protestantenvond, *Boothstraat*, op *Maandagavond 11 Maart a.s. 8 uur*.

Onderwerp: „Suriname, de meest Nederlandsche Kolonie“ (met lichtbeelden).

Voor introductie van belangstellenden kunnen de leden zich wenden tot de Secretares.

In de Algem. jaarverg. werd herkozen het volgens rooster aftredend lid, *Mej. v. d. Schuyt*, en als nieuw lid gekozen de heer *H. Somermeijer*.

Aan mevrouw *J. E. van Oeveren-van Schaik*, die

Nederl. Handel-Maatschappij.

Gestort Kapitaal f 60,000,000.-

Statutaire Reserve 11,595,462.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in het Oosten: Batavia, Soerabaja, Samarang, Bandoeng, Weltevreden, Cheribon, Tegal, Pekalongan, Djember, Solo, Djokjakarta, Tjilatjap, Padang, Medan, Tebing-Tinggi (Deli), Langsa, Kot a Radja, Palembang, Telok-Betong, Pontianak, Bandjermasin, Makassar, Singapore, Penang, Rangoon, Hongkong en Shanghai.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten. — Incasseeringen en Financieeringen. — Schriftelijke of Telegrafische Credieten. — Reiscredietbrieven. — Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken. — Consignatiecontracten met Cultuurondernemingen. — Verkoop van Producten.

VAN ES, HOUTMAN & Co.,

AMSTERDAM, Warmoesstraat 182, hoek Visschersdam

(Gebouw 1913, parterre).

EFFECTEN, PROLONGATIE, REKENING-COURANT

PREMIE- EN TERMIJN-AFFAIRES.

Telegr. „LIMITARIS“. Telef. Centr. 55-1852-4770.

Directe telefoonlijnen met Effectenbeurs.

Vertegenwoordigd in HOTEL CENTRAL, Den Haag.

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE

Ampenan, Bandoeng, Cheribon, Hongkong, Indramajoe, Medan, Pekalongan, Probolinggo, Semarang, Singapore, Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden.

Kapitaal f 30.000.000.- Reserven f 14.800.000.-

„DE GLOBE“

Maatschappij van Verzekering op het Leven

(zonder of met geneeskundig onderzoek),

tegen Invaliditeit en Ongelukken.

Goedgekeurd bij Koninklijke Besluiten.

Maatschappelijk Kapitaal ÉÉN MILLIOEN GULDEN.

Gevestigd: 'S-GRAVENHAGE, Plaats IIa.

Nederlandsche Lloyd - Amsterdam

OPGERICHT A^o 1853.

Maatsch. Kapitaal f 4,000,000.- Reserven f 2,072,959.-

Hoofd-Directeur: J. TER MEULEN.

Brand- en Inbraakverzekering.

Kantoor voor Zuid-Holl.: Stationsweg 27, 's Gravenhage
Directeur: B. JANSEN.

Rotterdamsche Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 65.000.000.-

ROTTERDAM AMSTERDAM 's-GRAVENHAGE

Boompjes	Rokin	Mauritskade
Delfshaven Feijenoord Glabbeek Schiedam Vlaardingen	Zaandam	Bezuidenhout Kneuterdijk Naaldwijk Rijswijk Scheveningen

Handelscredieten.
Voorschotten in rekening-Courant.
Deposito's.
Cheque-Rekeningen met rente-vergoeding.
Gelegenheid tot open en gesloten bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT.

Nationale Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 6.900.000.-

Hoofddirectie en Centrale Administratie te Utrecht.

Alkmaar	Geldermalsen	Sliedrecht
Alphen a/d Rijn	Gouda	Sneek
Amersfoort	Gorinchem	Stadskanaal
Apeldoorn	Groenlo	Terneuzen
Arnhem	Groningen	Tholen
Assen	Harlingen	Tiel
Barneveld	Heerenveen	Uithoorn
Bodegraven	Helder (den)	Utrecht
Boskoop	Hengelo (O.)	Veenendaal
Coevorden	Hoogeveen	Vlissingen
Gulenberg	Hoogeveen	Wildervank
Delft	Katwijk	Woerden
Den Burg (Texel)	Leeuwarden	IJmuiden
Deventer	Leiden	Zeist
Doetinchem	Meppel	Zierikzee
Dokkum	Middelburg	Zutphen
Dordrecht	Oostburg	Zwijndrecht
Draachten	Putten	
Ede	Schagen	
Franeker	Schoonhoven	

DISCONTEEREN EN INCASSEEREN
WISSELS OP BINNEN- EN BUITENLAND

MEIJER & Co.

Commissionairs in Effecten.

Rokin 55 Amsterdam

.....Speciale afdeling.....
INCOURANTE FONDSSEN.

Vraag en aanbod van Indische Fondsen.

BLOM & VAN DER AA

ASSURANTIËN

AMSTERDAM, Beursplein 5 (Effectenbeurs).

TELEGRAM-ADRES: BLOMA-AMSTERDAM.

INTERC. TEL. NOORD:

Nos. 2247 — 3174 — 2192 — 7783 — 6704.

Belasten zich met de uitvoering van
assurantie-orders, al of niet inclus
oorlogsgevaar, onverschillig van
welken aard.

Coöperatieve

Amsterdamsche Crediet-, Deposito- en Spaarbank,

Hoofdkantoor: Rokin 55, Amsterdam.

CREDIETEN met en zonder persoonlijke of zakelijke
zekerheid, ook aan Indische Ambtenaren en
verlofgangers.
SPAARGELDEN. Rentevergoeding 5 pCt. 's jaars.

Sluit Uw Molest-, Bagage-, Noodhavenkosten-, Brand- en Inbraakverzekeringen bij W. LEDEBOER - WIJNSTRAAT 130 - ROTTERDAM. Billijke Premiën. Gunstige Voorwaarden.

haar functie van Voorzitster had nedergelegd, werd een warm woord van hulde en dank toegebracht voor alles, wat zij gedurende zoo vele jaren voor de afdeeling had gedaan en was geweest. Mevrouw van Oeven blijft deel uitmaken van het bestuur, dat tot Voorzitter der afdeeling koos den Heer R. v. Leent. Tot afgevaardigde naar de algem. jaarverg. der Vereeniging werd gekozen de heer H. Somermeijer en tot diens plaatsvervanger de heer A. Groothoff.

De Secretares,
J. J. LAGERS.

Van de Afdeeling Arnhem en Omstreken:

Verslag over 1917, uitgebracht in de ledenvergadering van 16 Februari 1918.

In Maart 1917 leed onze afdeeling een gevoelig verlies door het overlijden van ons Bestuurslid, den heer L. A. H. Lamie, die tot kort te voren onze Voorzitter was geweest en die functie gedurende lange jaren op zeer verdienstelijke en door ons Bestuur hoogst gewaardeerde wijze had vervuld. Even voor zijn overlijden had de heer Lamie het voorzitterschap wegens gezondheidsredenen nedergelegd en was in zijn plaats gekozen de heer H. J. M. Baumann. In de in Maart gehouden ledenvergadering werden voorts als bestuursleden herkozen de als zoodanig aan de beurt van aftreding zijnde heeren Liefcrinck en Hartevelt.

Het ledental der afdeeling onderging in het afgelopen jaar weinig verandering. Van 60, bij den aanvang er van, is het geworden 61, aan het einde van 1917.

Voordrachten over Indische onderwerpen zijn in dat jaar in de afdeeling niet gehouden. In September was een verzoek van het Hoofdbestuur ingekomen om geen overeenkomsten met sprekers aan te gaan vóór dat was geregeld een samenwerking met verschillende andere vereenigingen, die mede zouden toetreden tot een „Comité voor Indische lezingen en leergangen.” Die samenwerking was onder ultimo 1917 nog niet tot stand gekomen.

Namens het Bestuur der afd. Arnhem en O.,
de Secretaris,
J. P. C. HARTEVELT.

Rekening en Verantwoording over 1917. Ontvangsten.

Contributiën 1917, geïnd:	
Door de firma Gombault	f 70.50
Per post	„ 51.—
Rechtstreeks	„ 24.—
	f 145.50

Uitgaven.

Saldo 1916	f 14.29 ⁵
Inningskosten firma Gombault	„ 1.70
Inningskosten postkantoor	„ 2.17 ⁵
H. Linders, drukwerk	„ 4.—
Toegangskarten bioscoopavond Ind. cursus - 6 Dec. '16	„ 0.55
Aandeel Hoofdbestuur v. d. contributiën	„ 44.25
Kosten overmaking voor id.	„ 0.20
Toelage W. de Vries	„ 5.—
In '17 uitgegeven porti	„ 1.58
Saldo	„ 71.75
	f 145.50

De Penningmeester van de Afd.
Arnhem en Omstreken,
J. P. C. HARTEVELT.

Gezien en accoord bevonden.

De Commissie, bedoeld bij art. 10 van
het Huishoudelijk Reglement,
P. F. GOMBAULT,
KRAAKE.

Van de Afdeeling Nijmegen: Jaarverslag over 1917.

Het aantal leden bedroeg op 1 Jan. 1917 47. Gedurende het verslagjaar traden toe 12 nieuwe leden, terwijl er 2 uit andere afdeelingen bij kwamen. Daarentegen traden er 10 uit en bedankten er, bij het ophalen van de contributie in Jan. 1918 6, zoodat het eindecijfer voor 1917 45 bedraagt.

In de algemeene vergadering van 16 Febr. werd het bestuurslid Luitjes, die aan de beurt van aftreden was, als zoodanig herkozen, terwijl in de twee vacatures in het Bestuur voorzien werd door de benoeming van de H. H. J. B. F. L. Molenbroek en H. E. Verniers van der Loeff.

Als afgevaardigde ter jaarlijksche algemeene vergadering der Vereeniging werd gekozen de heer Kamerman en tot leden der Commissie tot het nazien der rekening van den Penningmeester over het jaar 1917 de heeren F. C. van der Beek en J. A. J. Vorderman. Den 24en Febr. hield, op uitnodiging van het Bestuur, de heer B. van den Broek d'Obrenan, oud hoofd-ingenieur van den Waterstaat in Ned.-Indië, voor de leden der afdeeling en genoodigden, een lezing met lichtbeelden over Noord-Sumatra. Deze lezing, geheel belangeloos gehouden, was zeer boeiend.

Bij de begrafenis van den heer Harting liet de afd. zich vertegenwoordigen door een afgevaardigde uit haar Bestuur.

Op 1 Dec. trad de afdeeling toe tot het Plaatselijk Comité voor Indische leergangen en werd de heer Luitjes afgevaardigd, om daarin als bestuurslid zitting te nemen.

Namens het Bestuur,
De Secretaris-Penningmeester,
F. E. LUITJES.

Gedelijke Verantwoording over 1917.

Aan saldo in kas op 1 Jan.	f 32.76 ⁵
Aan contributiën	„ 143.—
Aan terug ontvangen voor te veel afgedragen	„ 7.20
Aan nadeelig saldo op 31 Dec.	„ 12.69

Totaal..... f 195.65⁵

Afdracht a. h. Hoofdbestuur over 1915 en 1916	f 97.61
Inningskosten contributie	„ 2.95 ⁵
Advertentiën	„ 30.05
Adresboek	„ 2.50
Drukwerken	„ 1.50
Administratie, porti	„ 2.64
Lezing	„ 21.40
Zaaihuur Alg. Verg.	„ 1.—
Bloemstuk begrafenis den heer Harting	„ 10.—
Restitutie reiskosten afgevaardigde begrafenis Hr. Harting	„ 12.—
Idem Idem Alg. Verg.	„ 14.—

Totaal..... f 195.65⁵

De Secretaris-Penningmeester,
F. E. LUITJES.

De Commissie van Verificatie,
(w.g.) Th. C. VAN DER BEEK.

Het Bestuur,
(w.g.) A. E. KAMERMAN,
H. C. VERNIERS VAN DER LOEFF,
J. B. F. L. MOLENBROEK.

NEDERLANDSCH-INDISCHE ESCOMP TO MAATSCHAPPIJ

OPGERICHT IN 1857.

Agentschap: 's-Gravenhage, Prins Hendrikplein 14

BELAST ZICH MET ALLE MOGELIJKE
BANKZAKEN.

SAFE-DEPOSIT.

Bataafsche Bank

Hoofdkantoor: 'S-GRAVENHAGE, Sweelinckstraat 180
Telefoon H. 7462.

VERZEKERINGEN, CREDIETEN,
DEPOSITO's, HYPOTHEKEN, ADMINISTRATIËN

Bijkantoren: ARNHEM, DELFT, GRONINGEN, UTRECHT

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

ARNOLD GILISSEN & Co.

Kneuterdijk 16 - Tel. Nrs. 5093 & 7219 - 's-Gravenhage

Belasten zich met:
AAN- EN VERKOOP VAN EFFECTEN
VERZILVEREN VAN COUPONS
SLUITEN VAN PROLONGATIËN
OPENEN REKENING-COURANT
en nemen

GELDEN à DEPOSITO.

HYPOTHEEK BANK voor AMERIKA

Directeur: H. S. GRATAMA Jzn. DEN HAAG.

5 0 / 0 PANDBRIEVEN
na 10 jaar opvorderbaar
à 100 0 / 0
Verkrijgbaar tegen 98 0 / 0

De Nederlandsche Spaarkas

AMSTERDAM, Rokin 95, Bijkantoor te BANDOENG.

Bijkantoor te 'S-GRAVENHAGE, Stephensonstraat 49.

Kapitaalvorming, Uitzelfondsen, Studiebeurzen, Stortingen
van f 2.50—f 50.— per maand.

Vraagt gratis prospectus aan: het Hoofdkantoor, de Bijkantoren of den Inspecteur, W. WEIJNE, Dibbetsstraat 83, Den Haag.

AMSTERDAMSCH E BANK - Amsterdam

Kapitaal f 29.324.600.—

Reservefonds = 19.040.000.—

Bijzondere Reserve = 2.000.000.—

ALLE BANKZAKEN

HAAGSCHE BANKVEREENIGING

Barentszstraat 2a

Den Haag.

CREDIETEN TOT ELK BEDRAG.

AGENTSCHAPPEN:

Amsterdam, Nassaukade 10 Rotterdam, Goudsche singel 127B
Arnhem, Hertogstraat 38 Utrecht, J. P. Koenstraat 89BIS
Nijmegen, Mucherstraat 24

VOORSCHOTTEN vanaf f 500.—, onder zakelijke
of persoonlijke zekerheid, al dan niet met inpan-
geving polis levensverzekering.....

N.V. „Voorschotbank de Nederlanden”

Frederikstr. 2 Kapitaal f 1.000.000 's Gravenhage

Geeft 4,5 0 / 0 Schuldbrieven uit in stukken van f 1000.—,
f 500.— en f 100.—, onder Trustee-toezicht.

„Vesta”

Maatschappij van Levensverzekering.

Hoofdkantoor:

Jansbuitensingel 5,

ARNHEM.

Geldersche Credietvereeninging

belasten zich met alle bankzaken.

DEPOSITO's.

VEILIGHEIDSKELDER.

Bakkerstraat

Arnhem.

Van de Afdeling Apeldoorn:

Verlag over 1917.

Het aantal leden der afdeling is in den loop van het jaar iets vooruitgegaan; het steeg van 56 op 59. In de algemeene vergadering van 26 Februari 1917 werd mej. K. Ament tot lid van het Bestuur gekozen. Den 7 Februari hield de heer R. M. Surya Ningrat hier voor de leden der afdeling en voor belangstellenden een interessante lezing (met lichtbeelden) over „Tafereelen uit het Javaansche Volksleven”. Den avond daarop hield hij diezelfde lezing tegen den prijs van f 0.10 per persoon, welke lezing tegen dien prijs voor iedereen toegankelijk gesteld was. Om in de kosten van dien tweeden avond tegemoet te komen, stelde het Comité voor Volksontwikkeling een bedrag ad f 10.— beschikbaar, terwijl de Openbare Leeszaal de zaal voor dien avond kosteloos ten gebruike had afgestaan.

De Secretaris,
(w.g.) T. GERDES OOSTERBEEK.

Geldelijke Verantwoording over het jaar 1917.

Voordeelig saldo vorig jaar	f 56.56 ⁵
Contributies loopend jaar	„ 138.50
Opbrengst lezingen R. M. Suardhy Surya Ningrat	„ 29.—
Bijdrage fonds Volksontwikkeling	„ 10.—
	f 234.06⁵
Aan het Hoofdbestuur	f 50.73
Inningskosten	„ 2.90
Vergaderingen	„ 7.—
Advertentie en drukwerken	„ 23.44
Bureaustkosten	„ 6.30
Aanschaffing boekwerken	„ 4.37 ⁵
Kosten lezingen R. M. Suardhy Surya Ningrat	„ 67.45
Saldo	„ 71.87
	f 234.06⁵

Apeldoorn, den 21 Februari 1918.

De Secretaris-Penningmeester,
T. GERDES OOSTERBEEK.
Gezien en accoord bevonden.
(w.g.) CALMEIJER.
(w.g.) G. KOLDEWIJN.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending voor den Nederl.-Indischen Staatsdienst

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Ned.-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechtswetenschap).

Twee leeraren in de Plant- en Dierkunde.

Een leeraar in de Staatswetenschappen.

Zeven leeraren in de Nederlandsche taal.

Zeven leeraren in de Wiskunde.

Een leeraar in de Aardrijkskunde.

Twee onderwijzers voor de ijzerbewerking.

Gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (voor vasten of tijdelijken dienst).

Gouvernementsarts ter bestudeering van het tuberculose-vraagstuk in Indië.

Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrijding.

Vrouwelijke artsen kunnen voorshands niet worden uitgezonden.

Technisch bacterioloog bij den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Civiel-ingenieur als leeraar bij het middelbaar technisch onderwijs.

Verpleegster bij het krankzinnigenwezen.

Verpleegster 1ste klasse in de militaire hospitalen.

Veertien bij den burgerlijken veertsenijkundigen dienst.

Adjunct-gouvernements-accountant.

Tijdelijk ing. voor de landsgebouwen (bouw. ing.)

Tijdelijk ing. voor de landsgebouwen (bouw. ing.)

Bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken:

Civiel-ingenieur; tijdelijk ingenieur voor de bevoeiing van gronden op de buitenbezittingen (civiel-ingenieur); opzichter; tijdelijk bouwkundig opzichter.

Opziener bij den dienst van het mijnwezen.

Opziener bij den dienst der Ombilijnmijnen.

Adjunct-landmeter bij het kadaster.

Bij den dienst der Staatsspoorwegen:

Civiel-ingenieur; werktuigkundig ingenieur; ingenieur voor het signaalwezen.

Adspirant adj.-chef of adj.-chef der 1ste of 4de afd.

Adsp.-ing. bij het dienst van het stoomwezen (jong werktuigkundig ingenieur).

Bij den post-, telegraaf- en telephoondienst:

adspirant-ingenieur; commies.

Onderwijzer der 3de klasse bij het openbaar Europeesch lager onderwijs.

Opzichter bij de bevoeiingswerken ten behoeve van den landbouw.

Bij de Gouvernements-marine:

Derde stuurman; Leerling-machinist.

Baas-leerlooier bij het gevangeniswezen.

Ijker ten behoeve van het ijkwezen in Ned.-Indië.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 9de afdeling (Personeele Zaken, burgerlijke dienst) van het Ministerie van Koloniën.

(Nederlandsche Staatscourant van 1 Februari 1918 No. 27).

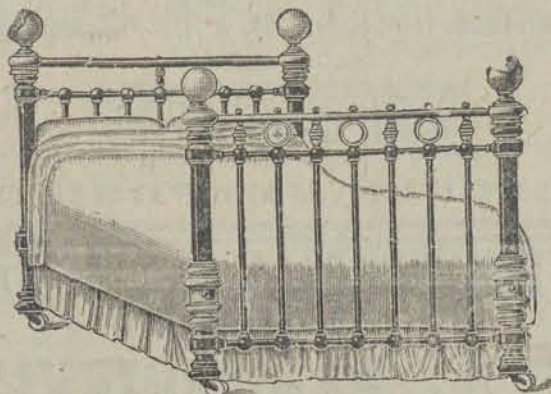
Ingezonden.

Eindelijk dan eens een liefdadigheids-uitvoering, voor een tak van dienst zóó nuttig en liefderijk, als het maar wezen kan: „Het Roode Kruis”. Op 12 Maart a.s. zal er in het Gebouw voor K. en W. alhier (zie uitvoeriger program in het vorige „Kol. Weekblad”) een mooi concert worden gegeven. Onder voorzitterschap van Z.K.H. Prins Hendrik zullen o.m. in het Eere-Comité zitting nemen, behalve vele dames, de volgende Heeren: J. B. van Heutsz; A. W. F. Idenburg; M. R. Rost van Tonningen; C. de Waal; C. de Mooy; H. Loudon; N. Bosboom; Z. J. C. Z. de Vriese; Kleijnhuis; Graaf van Bylandt; Graaf Schimmelpenninck; Hofdijk; A. J. A. Bik; J. H. Abendanon; J. A. v. Delden en vele anderen. Nederland, dat zoovóó! goeds en liefdadig voor zijn medemenschen doet, zonder te letten op Godsdiens of Nationaliteit, biedt dit feest nu, zoowel voor den Vreemdeling als voor den Nederlander, een prachtige gelegenheid aan om te toonen, dat zij beiden iets voor het Roode Kruis voelen. Op het gebied van liefdadigheid en hulpverlening heeft Ned.-Indië gelukkig nooit voor Nederland ondergedaan. Aan bezoekers dezer uitvoering zal het niet ontbreken, maar zij, die buiten Den Haag wonen, willen zeker ook wel hun steentje bijdragen! Komt, strijkt uw hand over het hart en gedenkt „het Roode Kruis.” Elke gift, hoe klein ook, zal dankbaar worden aangenomen en stellen zich voor de ontvangst beschikbaar de Secretaris van de Koninklijke Nationale Zangschool W. F. de Ridder, Julianastraat 48, Rijswijk (Z.H.) Mevrouw M. ten Bosch-Bosscher, Penningmeesteresse van de Afd. Oost en West, Laan van Meerdervoort 187 en B. v. Hengel, gep. Kap. Inf. O. I. L., Wattstraat 6a, allen in Den Haag. Den Haag, 25 Febr. '18. **ABONNÉ.**

Naamlijst van nieuw toegetreden leden.

Naam	Contributie
Mevr. de Wed. E. J. de Rochemont-Gobius, den Haag	f 2.50
I. J. Bloem, Leiden	„ 2.50
Mej. A. Burgers, Amsterdam	„ 2.50
Mevr. van Helden, Doorn	„ 2.50
J. C. Peeting, Utrecht	„ 3.—
H. Somermeyer, Utrecht	„ 2.50
Mevr. M. A. Wiggelendam-Roskam, Utrecht	„ 2.50
Mevr. M. S. E. van de Wijngaard-Marmelstein, Utrecht	„ 2.50
J. J. van Alphen, Nijmegen	„ 2.50
D. C. Jansse, Nijmegen	„ 2.50
Ph. A. Knijff, Nijmegen	„ 2.50
Mevr. H. Kolff, Nijmegen	„ 2.50
Mevr. A. Savage, Nijmegen	„ 5.—
Mevr. J. M. C. Prange-Bakhoven, Utrecht	„ 2.50
Mevr. de Wed. A. C. Briel-Deckers, den Haag	„ 5.—
Th. Bronggeest Jr., Heemstede	„ 2.50
Mevr. van der Crab, Haarlem	„ 2.50
L. M. C. Glaser, Haarlem	„ 2.50
H. A. F. de Does, Haarlem	„ 2.50
J. Groen, Haarlem	„ 2.50
C. J. van Lookeren Campagne, den Haag	„ 2.50
P. Lugt, den Haag	„ 2.50
Mr. I. A. Nederburgh, den Haag	„ 2.50
W. F. Ridder van Rappard, Haarlem	„ 2.50
A. C. van der Vangst, Haarlem	„ 2.50
Mevr. de Voogt-de Vogel, Heemstede	„ 2.50
S. J. J. van Gogh, Amsterdam	„ 2.50
F. H. A. Hölzenspies, Obbicht bij Sittard	„ 2.50
G. Palmen, den Haag	„ 5.—
Mevr. H. M. H. Hoolboom-Deltour, Haarlem	„ 2.50
C. van der Valk, Teteringen	„ 2.50
Dr. A. H. Vorstman, Haarlem	„ 2.50
Hidde Nijland, den Haag	„ 2.50
J. H. Huber, Apeldoorn	„ 5.—
Th. Boom, den Haag	„ 2.50
Mr. A. J. Sormani, Leiden	„ 2.50
J. P. van Baasbank, Bloemendaal	„ 2.50
J. Steenberg, Haarlem	„ 2.50
Jhr. F. Teding van Berkhout Jr., Heemstede	„ 2.50
A. J. M. Vocking, Naarden	„ 2.50
A. N. Koopman, den Haag	„ 4.—
S. A. Bartstra, den Haag	„ 2.50
Mevr. de Wed. A. Ch. T. Boerenbeker, den Haag	„ 4.—
Mevr. C. J. C. Kuipers-Degent, den Haag	„ 2.50

Th. A. A. SIMONIS,
GROENMARKT 34, over de Prinsestraat.
TELEFOON 2535. DEN HAAG.

Specialiteit in BEDDEN.
Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.
Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

Comm. Ven. Onderlinge Transport Mij.
POLMAN, HOELEN & Co.

KANTOOR: WEERDJESSTR. 83 **ARNHEM** TELEFOON INTERC. No. 945.

Verhuizingen onder garantie.
Bergplaats voor Inboedels.

In echt en imitatie
KANTEN **FESTONS** **LINGERIES** **KLEEDJES** **ENZ.**
hebben wij een ruime keuze.
M. & J. TOEMAN, Spuistraat 67, Den Haag
Telefoon H. 2009

Regulateurs
Westminster Carillons
SPECIAAL VOOR INDIË.
ZENITH en WALTHAM HORLOGES
in goud en zilver.
Grootste sortering. - Laagste prijzen.
J. A. J. REMMERS, Molenstraat 35....
t/o de Oude Molstr.

N.V. Electrotechnisch Ingenieur- en Installatiebureau
v/h **B. L. VOGELS-DOLHAIN**
's-Gravenhage.
ELECTRISCHE VERLICHTINGEN
ELECTRISCHE SCHELGELEIDINGEN
ELECTRISCHE UURWERKEN
ELECTRO-MOTOREN
TELEPHONEN
BLIKSEMAFLEIDERS
ORNAMENTEN
als: Kronen, Wandarmen, Pendants, enz.
IN ALLE STIJLEN EN PRIJZEN.
MONSTERZALEN:
1ste van den Boschstraat 10
hoek Juliana van Stolberglaan.

GIJP's Alcoholvrije Groc
MOSKOWA
(Gedeponeerd).
is verwarmend, smakelijk en zuiver.
Vraagt Uwen winkelier en bij de
fabrikanten Fa. GIJP & Co., Tel. H. 2962.

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”,
Neutrale School voor M.U.L.O Jongens en Meisjes.
2de Schuiftstraat 332 (Duinoord), Den Haag.
Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Op-
leiding voor verschillende examens.
Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.
Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

J. BRAND
Tailleur pour Dames.
Fourrures-Amazones
LA HAYE,
26 Papestraat - Téléph. Interc. 5599.

WISBRUN & LIFFMANN.
 Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.
 DAMES MODEARTIKELEN.
 ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
 ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
 BALARTIKELEN.

Mode-Academie J. & G. DE GRAAFF,
 's-Gravenhage - Anna Paulownastraat 18a.
Voornaamste Vakschool in het Costuumvak.
 Theoretische en practische, volledige opleiding van Dames tot Costumière, 1e Coupeuse,
 Directrice en Leerares in het Costuum-, Mantel- en Lingerievak.
 Aanmeldingen bij de Directrice G. DE GRAAFF.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van **10-12** en van **2-4** uur (uitgezonderd Zaterdagmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

- Muziek- en Zanglessen.
- Teeken- en Schilderlessen.
- Lessen in moderne talen.
- Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
- Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.
- Handwerklessen.
- Schrijf-, Kopieer- en Vertaalwerk.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer **J. A. SOETENS, Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.
 Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen.

- A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijnwijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
- Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
- S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
- IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
- MAS SAMSI, Leeraar Mal. taal aan de Handelsschool te Rotterdam, Schietbaanlaan 19, Rotterdam — Javaansch. — Maleisch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.
 Prijs: 1 exemplaar f 0.10, porto f 0.01; 50 ex. f 2.80,
 voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankkosten.
- b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
 Prijs: 1 exemplaar 5 cent, porto f 0.01; 50 ex. f 2.—;
 voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

- a. Onze West: **De Kolonie Suriname**, door REMAN IRUS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
- II. **De Kolonie Curaçao**, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colégio „Santo Tomás” te Curaçao.
 Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankkosten
- b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
- No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
 Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.03 frankkosten
- No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.
- No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankkosten.
- No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.
- No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.
- No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.
- No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.
- No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
 Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.
- No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
 Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.
- No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.
- No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
 Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

CLASIE, CASPERS & Co
 Specialiteit in Imitatie Antiek-Meubelen
 Complete Woning-Inrichting
 PRINSEGRACHT 699 TELEFOON 3739
 bij de Leidschestraat
 AMSTERDAM.

Vleugels, Piano's
Kunstspel-Piano's, Orgels
 Verhuur PIANO's van f 5.- p. mnd of f 50.- p. j. af.
 VLEUGELS „ f 8.- „ „ „ f 80.- „ „
 REPARATIE - STEMMEN - RUIL.
 Afdeeling Gebruikte Instrumenten.
 Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN.
GOOSEN & SWAGERMAN
 DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

HEEREN MODE-ARTIKELEN.
HOEDEN.
G. Jonkhoff
 HEERESTRAAT 12 - GRONINGEN - TELEF. 1083.

Spiegelfabriek en Kunsthandel. — Ecadrementen in alle genres. — Speciale Inrichting voor Vergulden.
PH. DE VOGEL
 OOSTERSTRAAT 45 - Tel. 365 - GRONINGEN
 Kunstzaal met doorlopende Tentoonstelling van Schilderijen, Etsen en Gravures.

C. HOYNG,
 Spuistraat 20-22 Den Haag.
 AMSTERDAM - UTRECHT.
 Onze Geïllustreerde Catalogus is een uitstekende handleiding om zich op huishoudelijk gebied in te richten.
 TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS
 VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.
 Prijscourant gratis.

Kantooropleidingscursus
 f 12.-, f 14.-, f 16.- per maand
 en verder clubjes voor elken leeftijd.
Anneveldt-Pitmanschool
 Amsterdam, Singel 386 - Haarlem, Ged. O. Gracht 14
 Nijmegen, Arksteestraat 19
Anneveldt.
 Typen - Stenografie - Talen - Boekhouden

T. P. SCHUILING
 DEN HAAG
 VEENKADE 19 - TEL. 9391
 Verduurzaamde
 Levensmiddelen

Blik-groenten.
 Vleesch-waren.
 Soepen.

Sausen.
 Pickles.
 Jams.
 Fruit.
 Enz.

LUXE BROODFABRIEK
PAUL C. KAISER
 HOFLEVERANCIER
Brood - Beschuit - Banket

Leverancier van H. M. de Koningin.

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof-Groenmarkt.

AMSTERDAM, Kalverstraat-Rokin.

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

DENS' Schoenenmagazijn

SPUI No. 6, bij de Lange Poten. DEN HAAG.
Filiaal: Tilburg en 's-Hertogenbosch.

Groote sorteerling
Avond- en Gelegenheid-Schoeisel

Inrichting voor Zenuwzieken en Hulpbehoevenden

KONINGINNEWEG 1 - AMSTERDAM
Telefoon ZUID 828.

OPNAME VOOR TIJDELIJK EN DOORLOOPEND
Zuster C. G. SOER,
Gedipl. Verpleegster Ned. Ver. v. Psych. en Neurologie.

AUTOMOBIEL-TECHNICUM

Charlotte de Bourbonstraat 63-65. 's Gravenhage
Directeur: G. F. STEINBUCH c.c. ing., Corn. Speelmanstraat 42, Tel. 20

Cursussen voor Automobilbestuurders, voor
Chauffeurs en voor Reparatoren.

Prospectus op aanvraag.

Bij voldoende deelname speciale DAG- of AVOND-
cursussen te organiseren voor verlofgangers.

J. J. CREZEE,

3de Obrechtstraat 179a, DEN HAAG,
van der Werffstraat 118, SCHEVENINGEN,
bij de van Boetzelaerlaan,

geeft de hoogste waarde voor alle Opruimings-
goederen, geheele of gedeelten van Inboedels, oud Papier, Fles-
schen, Metalen, gedragen Kleederen, Tapijten,
enz. enz. enz.

L. E. NIEUWENHUIZEN

LEIDEN - HOLLAND

Blikgroenten: Rood etiket (beste kwaliteit)
Groen „ (tusschensoort)
HUISHOUDGROENTEN merk „Sleutels”

SPECIALITEIT IN GEZOUTEN GROENTEN

J. F. A. FESEVUR

Militair- en Burgerkleedermaker.

Sarphatistr. 27 - Amsterdam

Telefoon NOORD 1907.

Uitrustingen voor Oost- en West-Indië

2de Hands Meubelmagazijn

J. C. FERON,

VEENKADE 20 DEN HAAG

STEEDS IN- EN VERKOOP.

Atelier voor herstellingen en veranderingen.

Gevestigd sedert 1880.

A. SCHRÖDER & Co.

Groenmarkt.

Onze Voorjaarsartikelen zijn in bewerking.

Wij brengen dit seizoen nog een mooie keuze

PEIGNOIRS - KINDERJURKEN
BLOUSES - KINDERMANTELS

DIEREN- TUIN Den Haag

Aangifte voor het Lidmaatschap kan dagelijks geschieden ten kantore van Benoordenhout 2 en bij den Portier aan het hoofdhek.

• Invullingsbiljetten en voorwaarden worden ook op verlangen toegesonden.

De contributie gaat in met de maand, volgende op die van de aangifte. Voorloopige toegangsbe- wijzen worden dadelijk verstrekt.

Fraaie Tuin en Bloemen, Kassen, Vogelzalen, Aquarium, Rosarium, Museum, Kinderspeelplaats met doorlopend toezicht, Sociëteit, Concerten, Opera's, Tooneelvoorstellingen.

BEDWATEREN

Zij, die aan bovengenoemde kwaal lijdende zijn, kunnen **algeheele genezing** bekomen, door het ge- bruik van het middel van den Med. Docts. Arts H. L. F. RUDING.

Voor verdere inlichtingen zich per brief te wenden **Z.-O. Buitensingel 58, Den Haag.**

BINTANG

is een goed rijwiel dat zal ieder berijder U zeggen.

RIJWELMAGAZIJN „BINTANG”

Newtonplein 152 - Tel. H. 2357 - 's-Gravenhage

Brood-, Besluit- en Banketbakkerswinkel van J. J. MOOLENAAR.

Tasmanstraat 134 's-Gravenhage.

Alle Artikelen verkrijgbaar der KONINKLIJKE BROOD- EN BESCHUITFABRIEK LENSVELT NICOLA.

KEIZERSHOF

DEN HAAG, Spuistraat hoek Veenestraat.

STOFFEN, ZIJDE, FLUWEEL,
FLANEL en KATOEN.

NIEUWENDIJK 194-196 AMSTERDAM.

Mantels, Mantelcostumes, Costumerokken.

Dames OVERHEMDEN, in gestreept en effen van af f 2.95 tot f 6.75
Waschechte zijden BLOUSES, gemoest . . . f 5.90
COSTUMEROKKEN, prima coupe f 12.50

C. P. MEIJS Lzn.,

Prins Willemstraat 2-4, SCHEVENINGEN, Tel. Sch. 652

FABRIKANT VAN

Hotel-Restaurant-Fornuizen

Nieuwste systeem. Attesten ter inzage.

Holland-Canada Hypotheekbank, 's Gravenhage

Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te Den Haag en J. G. COSTER te Winnipeg.

5 pCt. PANDBRIEVEN

tegen beurskoers.

Uitstaand bedrag Pandbrieven ruim f 17.000.000.-